

Eerlijk Sociaal Overijssel

Verkiezingsprogramma PvdA Overijssel 2023-2027

Voorwoord

Beste provinciegenoot,

Ik hou van Overijssel, het is ons thuis. Ik geniet van de fijne mensen en van onze prachtige landschappen en natuur. Van de gezellige dorpen en bruisende steden, met leuke verenigingen, cafeetjes en theaters. Overijssel is een prachtige plek om te wonen. Toch maak ik me zorgen, want veel mensen hebben het zwaar.

In onze provincie is een groot tekort aan betaalbare huizen en de prijzen van energie en boodschappen zijn in korte tijd gigantisch gestegen. Steeds meer mensen hebben moeite om rond te komen. Belangrijke levensbehoeftes zoals een fijn thuis, gezond voedsel en warmte zijn niet meer vanzelfsprekend. Daarnaast verschraken belangrijke gemeenschappelijke voorzieningen. De bus rijdt bijvoorbeeld niet meer zo vaak en het streekziekenhuis wordt langzaam uitgekleed. Dat leidt tot onzekerheid, onbegrip en wantrouwen.

We staan als provincie dus voor grote opgaven. Hoe houden we onze provincie leefbaar voor iedereen? Staan we met z'n allen tegenover elkaar, of naast elkaar?

Wij maken de keuze voor een sociaal Overijssel, waarin we eerlijk delen en iedereen meedoet. Wij kiezen bijvoorbeeld voor de bouw van meer betaalbare huizen. Voor betrouwbaar openbaar vervoer. Voor hulp bij het isoleren van je huis. We kiezen voor een provincie waar plek is voor iedereen. Voor duurzame energie en het beschermen van natuur. Wij kiezen ervoor om ons niet te richten op verschillen, maar zoeken naar wat ons verbindt. En we hebben nog heel veel andere goede ideeën, die we allemaal hebben opgeschreven in het programma dat nu voor je ligt.

Het is verkiezingstijd, dus jij mag het zeggen. Samen kunnen we ervoor zorgen dat er eerlijke en sociale keuzes gemaakt worden. Voor ons allemaal en door ons allemaal. Niet alleen in Overijssel, maar ook in Den Haag. Want een stem in de provincie is, indirect, ook een stem op de Eerste Kamer. Jouw stem is daarom dubbel van belang. Jouw stem maakt het verschil.

Zijn onze keuzes ook die van jou? Kies dan eerlijk, sociaal, en stem 15 maart op de PvdA!

Annemieke Wissink

Lijsttrekker PvdA Overijssel

Inhoud

Samen leven	5
Iedereen doet mee	5
Overijssel, een fijne plek om te leven	8
 De ruimte om ons heen	 11
Het recht op een huis	11
Een ruimtelijke visie voor Overijssel	13
Water en bodem	13
Milieu, gezondheid en leefbaarheid	15
Kanaal Almelo - De Haandrik	16
 Natuur en landschap	 17
De waarde van natuur en landschap	17
Een nieuw evenwicht tussen natuur en economie	18
 Energie	 21
Energiearmoede en energiebesparing	21
Duurzame energie	22
 Bereikbaarheid	 26
Bereikbaarheid is een basisrecht	26
Goed openbaar vervoer	27
Fijn en veilig fietsen	30
Wandelen, leuk en gezond	31
Auto's en wegen	31

Economie en Arbeid	33
Brede welvaart en circulaire economie	33
Bestaanszekerheid in een sociale arbeidsmarkt	33
Goed werkgeverschap en aanbesteding	35
Toerisme en recreatie	36
Werklocaties en TechBase Twente	36
Grensarbeid	38
 Kunst, cultuur en sport	 39
Culturele rijkdom	39
Cultuureducatie en -participatie	42
Verbinding	43
Sport	43
 Het bestuur en het geld	 45
Democratie en rechtvaardigheid	45
Participatie en samenwerken	46
Zorgvuldig omgaan met publiek geld	47

Samen leven

De provincie is van én voor de inwoner van Overijssel. Het welzijn en welvaren van de Overijsselaars staat voor ons op één. Iedereen heeft het recht gezien te worden, eerlijke kansen te krijgen en perspectief op vooruitgang te hebben. Daarom vinden we dat de provincie een stevige sociale agenda moet hebben.

Iedereen doet mee

Basisvaardigheden, schrijven, lezen en digitale vaardigheid

Laaggeletterdheid is een groot maatschappelijk probleem. 2,5 Miljoen volwassenen in Nederland zijn laaggeletterd. In Twente heeft 13% van de mensen tussen de 16 en 65 jaar moeite met taal. In de regio Zwolle is dit 10%. Mensen die niet goed kunnen lezen of schrijven, de Nederlandse taal onvoldoende beheersen of digitaal weinig vaardig zijn, kunnen moeilijk volwaardig meedoen aan onze maatschappij. Zij hebben een grotere kans om langdurig in armoede te leven. De PvdA vindt taalvaardigheid en digitale vaardigheid van groot belang voor het welzijn, de emancipatie en zelfredzaamheid van onze inwoners. Daarom willen we samen met alle gemeenten een aanvalsplan basisvaardigheden ontwikkelen. Met dat plan bevorderen we basisvaardigheden en voorkomen we laaggeletterdheid.

We vinden het belangrijk dat inwoners laagdrempelig en dichtbij huis kunnen werken aan hun basisvaardigheden. Hiervoor is het nodig dat het aantal, de bekendheid en toegankelijkheid van de ondersteuningsmogelijkheden wordt vergroot. Deze ondersteuning kan veel verschillende vormen hebben. Denk aan steun via werk, sport of bijvoorbeeld een kookgroep. We stimuleren de aansluiting en samenwerking met andere maatschappelijke organisaties die ondersteuning bieden aan dezelfde mensen, zoals welzijnsorganisaties en organisaties die zich richten op de integratie van nieuwkomers. Zo staat de aanpak van basisvaardigheden niet op zichzelf.

“Hoe kinderen opgroeien is van grote invloed op de vraag of zij later laaggeletterd worden.”

Stichting lezen en schrijven

Kinderen die opgroeien met laaggeletterde ouders lopen meer risico om een taal- en/of rekenachterstand op te lopen. Het doorbreken van deze achterstanden vraagt een brede en actieve aanpak om kansengelijkheid te bevorderen. Door, samen met gemeenten, te investeren in kinderen met taal- en/of rekenachterstanden kunnen we een nieuwe generatie laaggeletterden voorkomen.

Daarnaast willen we dat de provincie zelf toegankelijk is voor mensen die minder taalvaardig zijn. We gebruiken begrijpelijke taal en zorgen ervoor dat onze dienstverlening ook toegankelijk is voor mensen die minder digitaal vaardig zijn.

Bibliotheken

De bibliotheek is zoveel meer dan een plek vol met boeken. Het is een plek waar mensen werken, elkaar ontmoeten, waar kennis toegankelijk wordt gemaakt. En ja, je kunt er ook boeken lezen en lenen.

Bibliotheken spelen een grote rol bij het vooruithelpen van de basisvaardigheden van inwoners. Bijvoorbeeld door het stimuleren van voorlezen en door lezen en schrijven onder kinderen te bevorderen. Ze steunen mensen die moeite hebben met de digitale samenleving en helpen inwoners van alle leeftijden en achtergronden om zich te ontwikkelen.

Iedereen heeft recht op toegang tot een bibliotheek. Dat kan, zoals al op veel plekken gebeurt, ook binnen een multifunctioneel centrum of schoolgebouw gerealiseerd worden.

“Wij gaan met elkaar voor een vaardiger, creatiever en slimmer Overijssel! Want inwoners die zelf de regie nemen en houden over hun eigen leven, zijn vaak het gelukkigst.”

Overijsselse bibliotheken en Rijnbrink

Vrijwilligers, het cement van onze samenleving

Van sportcoaches tot vogeltellers en van taalmaatjes tot museumgidsen. In Overijssel zijn heel veel mensen actief als vrijwilliger bij heel uiteenlopende activiteiten. Dat past in onze volksaard. We doen dingen samen, we kijken naar elkaar om en we bouwen samen aan een hechte gemeenschap. Vrijwilligers maken Overijssel tot de fijne plek die het is.

Al die Overijsselse vrijwilligers zijn van enorme waarde voor hun omgeving. Ze spelen bovendien een grote rol in de uitvoering van onze provinciale taken: veel van onze ideeën kunnen wij waarmaken omdat er vrijwilligers zijn die onze ambities delen en bereid zijn eraan mee te werken.

Overijssel is één van de koplopers op het gebied van vrijwilligerswerk. Bijna nergens zijn zoveel mensen belangeloos actief als bij ons. Wij willen dat dit zo blijft, omdat we overtuigd zijn dat al die vrijwilligers er samen voor zorgen dat Overijssel een mooiere en fijnere plek is voor iedereen. Daarom investeren we in vrijwilligersondersteuning en spreken we onze steun en waardering uit voor vrijwilligers, zoals met de vrijwilligersprijs. Ook zorgen we dat organisaties die vrijwilligers bijstaan dit waardevolle werk kunnen blijven doen.

Gelijkheid en diversiteit

Als provincie streven we naar gelijke kansen voor iedereen, ongeacht ras, geloof, afkomst, geaardheid, gender of politieke voorkeur. Iedereen moet in Overijssel zichzelf kunnen zijn; thuis, op het werk, tijdens het sporten en op school. Dat betekent dat we ons altijd en overal keihard verzetten tegen alle vormen van onverdraagzaamheid, overal in onze provincie en ook in onze eigen Statenzaal.

Mede dankzij de PvdA is Overijssel een regenboogprovincie. Dat betekent dat de provincie speciaal werk maakt van de sociale acceptatie en veiligheid van de LHBTI+-gemeenschap in Overijssel. We ondersteunen initiatieven die gelijkwaardigheid bevorderen en discriminatie tegengaan. Daarnaast hebben we bijzondere aandacht voor de emancipatie van vrouwen en de strijd tegen racisme.

Ook in onze provincie zijn nog te veel mensen die niet mee kunnen doen omdat instellingen en instanties fysiek of anderszins voor hen niet toegankelijk zijn. Wij vinden dat niet acceptabel. Daarom willen we dat onze provincie zo wordt ingericht dat iedereen volwaardig mee kan doen. Nieuw provinciaal beleid maken we op basis van het VN-verdrag Handicap.

Samen met onze partners stellen we de komende vier jaar een Overijsselse inclusie-agenda op. Zo worden voorzieningen toegankelijker, wordt taalgebruik simpeler en werving en selectie van personeel diverser. Hiervoor stellen we een aandachtsfunctionaris aan.

Verenigd in verscheidenheid

We zien een aantal grote sociale uitdagingen in onze provincie. Er is sprake van een groeiende verdeeldheid in de samenleving. Verdeeldheid van inkomen en vermogen, maar ook van verschillen in waarden, normen en meningen. Meningsverschillen zijn op zich geen verontrustend verschijnsel; een goede discussie houdt de democratie levend. Maar groepen in de samenleving die volledig langs elkaar heen leven en elkaar wantrouwen zien wij als een bedreiging voor de sociale cohesie, de kansengelijkheid en de verdraagzaamheid in onze provincie. Onbekend maakt onbemind. Wij zien het organiseren van ontmoeting tussen verschillende mensen als basis voor het tegengaan van de groeiende afstand tussen bevolkingsgroepen. Daarmee zijn we er overigens nog niet. Om nader tot elkaar te komen, is gezamenlijkheid nodig. Wij geloven in de kracht van het gesprek. Als we bereid zijn naar elkaar te luisteren horen we meer. Er zijn verschillende manieren waarop ontmoeting en gezamenlijkheid gestimuleerd kunnen worden. Bijvoorbeeld door gemengde wijken, onderwijs, sport en cultuur. Wij willen dat de provincie in al haar beleid inzet op het stimuleren van ontmoeting en de uitwisseling tussen verschillende bevolkingsgroepen. Daarnaast steunen we bovenlokale organisaties en initiatieven die dit nastreven. Voor de provincie vragen wij speciale aandacht voor de rol van de burger in beleidsontwikkeling en -uitvoering. We zien het als provinciale taak om de diversiteit in de deelname bij deze trajecten te bevorderen.

Een veilige haven

Zolang oorlog, onderdrukking, honger en extreme ongelijkheid heersen, zullen mensen blijven vluchten en zullen ook mensen in Overijssel terechtkomen op zoek naar een veilig bestaan. Dit vraagt om Europese en mondiale actie. Het vluchtelingenprobleem kunnen wij hier in Overijssel niet oplossen maar we dragen wél ons steentje bij.

Wij zien een provinciale taak bij het gastvrij ontvangen van vluchtelingen. Wij willen dat de provincie een ondersteunende en coördinerende rol speelt bij de integratie van nieuwkomers. Daarnaast vinden we dat de provincie een rol kan én moet spelen bij het organiseren van voldoende en passende opvanglocatie, zodat tijdig voldoende opvang en huisvesting beschikbaar is. Essentieel daarbij is dat aan drie voorwaarden wordt voldaan:

- de schaal en vorm van de opvanglocaties zijn passend in de (sociale) omgeving,
- een effectieve aanpak van overlast en het serieus nemen en oppakken van eventuele zorgen bij omwonenden,
- de inwoners en organisaties in de omgeving krijgen de kans om bij te dragen aan de opvang, bijvoorbeeld door producten of diensten te leveren.

Overijssel, een fijne plek om te leven

Goed leven in sterke steden

In de stad komt veel moois samen: wonen en werk, cultuur, ontspanning en bedrijvigheid. De PvdA staat voor bruisende steden als aanjagers van de economie en de samenleving. Onze steden spelen nu en straks een belangrijke rol in de economische ontwikkeling en aantrekkingskracht van Overijssel.

“Winkels en horeca zijn net als kerken, stadhuizen, theaters, musea, culturele- en onderwijsinstellingen zeer sterk verbonden met de binnenstad: een plek waar het (sociale) leven zich afspeelt oftewel de plek waar men elkaar ontmoet.”

Retailplatform Overijssel

Investeren in de vitaliteit van onze steden is hard nodig en dat doen we dus graag en veel. Bijvoorbeeld door het stimuleren van werk en bedrijvigheid, door het versterken van het culturele aanbod en door te investeren in bereikbaarheid en de openbare ruimte, zoals parken en groene speelpleinen. We steunen initiatieven vanuit onze gemeenschap. De samenwerking met bewoners en ondernemers staat voor ons centraal. Waar nodig zetten we extra middelen in om de leefbaarheid, bijvoorbeeld in aandachtswijken, te verbeteren. Wij geloven in de kracht van gemengde wijken en functies in onze (binnen)steden, omdat we ervan overtuigd zijn dat dit onze steden veerkrachtiger maakt. Daarnaast willen we dat mensen van verschillende pluimage door elkaar wonen. We willen af van het onderscheid in villa- en achterstandswijken, want dat werkt segregatie in de hand. Gemengd wonen en gemengde functies zijn goed voor de sociale samenhang en daarmee de leefbaarheid en de veiligheid van onze steden. Bovendien zetten wij in op het beter benutten van de openbare ruimte door deze zo in te richten dat ontmoeting gestimuleerd wordt. Openbaar groen speelt hierin een belangrijke rol. Groene plekken, parken en pleinen zijn essentieel, het vergroenen van schoolpleinen zetten we met volle kracht door.

Prettig leven in onze dorpen en op ons platteland

Het is goed wonen in de dorpen en plattelandsgemeenschappen van Overijssel en dat moet zo blijven. Basisvoorzieningen zoals onderwijs en medische zorg moeten bereikbaar zijn voor iedereen, fysiek en digitaal. Multifunctionele dorpsgebouwen zoals kulturhusen zijn plekken waar we elkaar ontmoeten, waar we leren en plezier beleven. Ze zijn daarmee enorm belangrijk voor de leefbaarheid van onze dorpen. Daarom steunen we zulke plekken.

Wij geven onze inwoners ruimte en ondersteuning om zelf de leefbaarheid in hun dorp te organiseren. Bijvoorbeeld door zorg te regelen in zorgcoöperaties of door samen publieke ruimte in te richten. Inwoners weten zelf het beste wat goed is voor hun gemeenschap en kunnen dit vaak prima zelf organiseren. Dit levert niet alleen het beste resultaat, maar draagt ook bij aan het eigenaarschap van gemeenschappelijke voorzieningen. Wij

erkennen het belang van kleine scholen in gemeenschappen en stimuleren bovengemeentelijke samenwerking en innovatie van deze scholen.

Goed leven voor ouderen

We vinden het belangrijk dat Overijssel voor ouderen een prettige plek is om te leven. Een provincie waar alle ouderen volwaardig deelnemen aan de maatschappij wanneer ze vitaal zijn, maar zeker ook wanneer het fysiek of mentaal wat moeilijker is. Op een prettige manier ouder worden gaat niet vanzelf. Ouderen moeten de mogelijkheid hebben om te wonen waar ze dat graag willen. In hun eigen vertrouwde omgeving of op een zelfgekozen andere locatie. Hiervoor is het belangrijk dat basisvoorzieningen bereikbaar blijven, zoals supermarkten en zorg. Daarnaast is de aanwezigheid en de bereikbaarheid van vrijetijdsvoorzieningen als sportclubs, verenigingen en buurt- en dorpshuizen van groot belang.

We willen dat de provincie afspraken maakt met gemeenten voor voldoende passende woningen voor ouderen op de plekken waar daar behoefte aan is. Dat kan in kleine kernen, maar ook midden in de stad zijn. Ook willen we meer ruimte voor projecten waarin groepen mensen gezamenlijk zelf bouwen, zoals de 'Knarrenhof'. Wanneer ouderen in hun eigen huis willen blijven wonen helpen we hen bijvoorbeeld met een 'blijverslening' waarmee ouderen worden ondersteund bij het levensloopbestendig maken van hun woning.

Goed leven voor jongeren

Wij vinden het belangrijk dat Overijssel een fijne plek is voor jongeren. Jongeren wonen, studeren, werken en recreëren doorgaans met veel plezier in Overijssel, maar maken zich over een paar zaken wel grote zorgen, vooral over huisvesting. Daarom moeten jongeren en specifiek studenten een prominente rol krijgen in de woonafspraken met gemeenten, zodat er voldoende betaalbare huur- en koopwoningen voor jongeren gerealiseerd worden, in de steden, maar ook in kleinere kernen en op het platteland. Het aanpakken van huisjesmelkers moet daarnaast de positie van jongeren verbeteren wanneer zij een huis huren.

We willen onze provincie aantrekkelijk houden voor jongeren om te komen of te blijven wonen. Voorzieningen spelen hierin een grote rol. Mede daarom investeren we in culturele voorzieningen, zoals poppodia en evenementen, die de aantrekkelijkheid van Overijssel voor jongeren vergroten.

Voor jongeren is het belangrijk dat zij alle ruimte krijgen om hun talenten te ontwikkelen. Onderwijs speelt hierin een cruciale rol. Wij zijn trots op de prachtige Overijsselse onderwijsinstellingen, zoals ROC van Twente, Aventus en Landstede, Saxion en Windesheim en Universiteit Twente. Daarnaast maken we ons hard voor voldoende stageplekken en traineeships bij grote en kleine bedrijven en instellingen, hiervoor gaan we met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven een plan opstellen. Initiatieven zoals het Wimm, die traineeships organiseren bij verschillende bedrijven die dit individueel lastiger georganiseerd krijgen, juichen we toe. Samen met deze organisaties willen we kijken hoe we meer jongeren en bedrijven kunnen betrekken om daarmee hun impact te vergroten.

Bereikbare zorgvoorzieningen

De bereikbaarheid van cruciale voorzieningen, zoals de zorg, staat in onze provincie onder druk. We zien dat, mede door personeelstekort en door de doorgeslagen trend van opschaling en centralisering, de zorg op steeds meer plekken verschaalt en daardoor verder van onze inwoners komt te staan. Goede bereikbaarheid van zorg komt hierdoor in het gedrang. Wij vinden het belangrijk dat inwoners van Overijssel zoveel mogelijk terecht kunnen in hun eigen omgeving, bij hun eigen ziekenhuis. Daarom willen wij dat, ook waar de provincie formeel geen rol heeft, zij wel een coördinerende rol pakt om gezamenlijk met de relevante partners, goede en bereikbare zorg voor alle inwoners te garanderen.

De ruimte om ons heen

Het recht op een huis

Iedereen heeft recht op een betaalbare en gezonde huisvesting, een fijn dak boven zijn of haar hoofd. Dat staat niet alleen in onze grondwet, voor ons is dat ook een moreel recht. De huidige situatie met torenhoge huizenprijzen en woekerhuren zorgt voor wrijving en een groeiende tweedeling in onze maatschappij. Daarom is het van groot belang dat we meer koop- en huurhuizen bouwen en dat we zorgen dat deze huizen betaalbaar blijven. Dit betekent het beteugelen van de markt van huisjesmelkers en grondspeculanten. Dit kunnen we als provincie niet alleen: we willen dit doen samen met de rijksoverheid en gemeenten.

Beteugelen van de grond- en woningmarkt

De grond- en woningbouwmarkt is een markt die faalt. De macht van de grondspeculanten zorgt voor torenhoge prijzen en vertraging in de woningbouw. Actief grondbeleid door overheden en betere regels rond onteigening kunnen dit tegengaan. Wij vinden het maatschappelijk belang van betaalbare huisvesting belangrijker dan het eigendomsrecht van grondspeculanten en zijn daarom voor invoering van zulke regelgeving.

Woningen zijn om in te wonen, niet om mee te beleggen

In steden met een gespannen woningmarkt worden steeds meer woningen door beleggers gekocht om ze vervolgens duur te verhuren. Dit vinden wij ongewenst. Het doet de huizenprijs verder stijgen en de beschikbaarheid van koopwoningen afnemen, waardoor mensen gedwongen worden om forse huren te betalen. Het opkopen van woningen door beleggers gaan we tegen, bijvoorbeeld door het invoeren van een zelfwoonplicht, opkoopbescherming en een anti-speculatiebeding bij de verkoop van woningen. Zo blijven er meer huizen beschikbaar, met name voor starters. We zijn voor het belasten van inkomen uit huuropbrengsten en regulering van de vrije sector huurmarkt.

Volkshuisvesting en collectief bouwen

Wij willen dat woningbouwcorporaties hun rol en positie als volkshuisvester weer sterk gaan vervullen door huizen te verhuren aan de grote groepen mensen die om woningen staan te springen. Daarom investeren we flink in sociale woningbouw en krijgen corporaties de ruimte om ook betaalbare woningen aan middengroepen te verhuren.

Vormen van collectief bouwen, zoals 'Collectief Particulier Opdrachtgeverschap' en 'Knarrenhofjes' moedigen we aan, mits deze toegankelijk zijn voor een brede doelgroep. We organiseren provinciale ondersteuning voor zulke initiatieven, zodat zij kunnen versnellen en van elkaar kunnen leren.

Nieuwe wijken en afspraken met gemeenten

We willen de woningbouw versnellen. Dat kan door goed samen te werken, zoals nu al gebeurt in het Zwols Concilium en Platform Wonen Deventer, en door gemeenten te helpen bij trajecten voor vergunningverlening. We zien ook volop kansen in het ombouwen van bestaande panden zodat ze geschikt worden gemaakt voor bewoning. Tijdelijke woningen kunnen een rol spelen in het opvangen van een piekvraag, bijvoorbeeld als overbrugging naar een permanente woning of bij de opvang van vluchtelingen of arbeidsmigranten, maar zijn geen goede oplossing voor het structurele tekort aan huizen.

“Platform Wonen Deventer is een goed voorbeeld van brede samenwerking tussen provincie, gemeente en marktpartijen met als doel de versnelling van de woningbouw.”

Bouwend Nederland

We willen zoveel mogelijk binnenstedelijk of -dorpelijk te bouwen, maar om de wooncrisis op te lossen is bouwen binnen bestaande bebouwingsgrenzen niet voldoende. Daarom gaan we actief met gemeenten op zoek naar plaatsen voor nieuwe wijken rond steden. Bij de bouw van deze nieuwe wijken staat leefbaarheid voorop. We willen nieuwe leefgemeenschappen bouwen met fatsoenlijke voorzieningen en een goede aansluiting op openbaar vervoer. Dorpen mogen uitbreiden om in de woningbehoefte van de eigen inwoners te voorzien.

“Hierin benadrukten wij de uitdaging om met behoud van de eigen identiteit en lokale bouwcultuur de opgaven van de toekomst aan te gaan.”

Het Oversticht

Op sommige plekken is meer behoefte aan starterswoningen; op andere plekken juist aan woningen voor senioren, al dan niet in combinatie met zorg. Daarom maken we met gemeenten niet alleen afspraken over het aantal woningen, maar ook over het type woningen. Zo kan iedereen wonen in een huis dat bij zijn of haar situatie past. Hierbij hebben we speciale aandacht voor betaalbare huurwoningen.

Bouwen voor morgen

We stimuleren projecten gericht op levensloopbestendig bouwen in een levensloopbestendige omgeving. Als door ons gewenste ontwikkelingen stuit op belemmerende regels, dan nemen we die samen met andere overheden zoals de gemeente(n) en het Rijk weg. Tenslotte zetten we ons in voor natuurinclusief en circulair bouwen.

Een ruimtelijke visie voor Overijssel

We hebben veel ambitie in Overijssel. We maken plannen op het gebied van ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur, energie en cultureel erfgoed, terwijl elke vierkante meter in Overijssel nu al één of meerdere functies heeft. Al deze opgaven vragen om regie, zodat wat goed is behouden wordt, en wat beter kan de ruimte krijgt.

In het allesomvattende plan voor Overijssel - de omgevingsvisie - stelt de provincie de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vast: waar is ruimte voor welke ontwikkeling, en waaraan moet deze voldoen. De PvdA steunt de gekozen uitgangspunten van het perspectief “Zelfbewust Overijssel” in de nieuwe omgevingsvisie. Hierin staat dat activiteiten moeten passen binnen het bodem- en watersysteem op die plek, terwijl het tegelijk ruimte biedt aan initiatieven om zich te ontwikkelen. Dat betekent dat niet alles overal kan. Wij vinden het belangrijk om hier helder en transparant in zijn.

“Verkort vergunningsprocedures ten behoeve van energieonafhankelijkheid. Stel daarom bij de start van een project een gezamenlijke planning op met initiatiefnemers en regel dat processen en onderzoeken parallel lopen in plaats van volgorde.”

GroenLeven

We hechten veel waarde aan natuur, bodem, lucht en water. We maken ons hard voor de bescherming die daarvoor nodig is. We willen ruimte geven aan ontwikkelingen als woningbouw met oog voor kwetsbare waarden zoals landschap en natuur. Het is daarnaast van groot belang dat de verdere invulling van deze omgevingsvisie samen met betrokkenen wordt gedaan. Wij zien er scherp op toe dat de belangen van de omwonenden worden meegewogen en dat alle betrokkenen op een gelijkwaardige manier de mogelijkheid krijgen hun inbreng te leveren. We ondersteunen de inbreng van vrijwilligers (bv. natuur, cultuurhistorie, milieu, landschap, fietsmobiliteit etc.) die niet voor hun eigen belang opkomen bij het opstellen van ruimtelijke beleid in de provincie. Ook zorgen we voor een provinciale inbreng rond deze thema's. Zo zorgen we ervoor dat alle belangen een echte plek krijgen en dragen we bij aan ruimtelijke kwaliteit.

Water en bodem

De grond en het water onder onze voeten vormen letterlijk de basis waarop we leven. We gaan zuinig om met onze ondergrond, zodat we zeker zijn dat vele generaties na ons óók van het mooie Overijssel kunnen genieten. Commerciële belangen vinden wij ondergeschikt aan leefbaarheid en duurzaamheid. Dat verhaal vertellen we consistent, zowel binnen onze provincie als daarbuiten, in Den Haag of Brussel.

Bij het realiseren van een een klimaatbestendig en veilig bodem- en watersysteem zijn de waterschappen en Vitens belangrijke partners. Alleen samen met hen kunnen we onze ambities realiseren. In de meeste waterschappen in Overijssel is de PvdA niet zelfstandig vertegenwoordigd, maar werken we samen met Water Natuurlijk, omdat onze doelstellingen en idealen voor waterbeheer dezelfde zijn.

Bodem

We zijn zeer terughoudend met het opslaan van stoffen in de bodem die daar niet thuishoren. Alleen waar dit bijdraagt aan belangrijke andere duurzaamheidsdoelstellingen (bijvoorbeeld de opslag van waterstof) en er geen risico's voor milieu en omwonenden zijn, is dit voor ons een mogelijkheid.

In Overijssel zijn verschillende kleine gasvelden in productie. We willen deze productie afbouwen en bij schade moet sprake zijn van omgekeerde bewijslast. Dat betekent dat de veroorzaker, de gasproducent, moet aantonen dat de schade niet is ontstaan ten gevolge van de winning en dus bewoners en andere betrokkenen makkelijker schadeloos gesteld worden.

Waterkwaliteit

In de Kaderrichtlijn Water staan afspraken die ervoor moeten zorgen dat uiterlijk in 2027 het water in alle Europese landen voldoende schoon en gezond is. In bijna heel Overijssel is de waterkwaliteit onvoldoende. Er is dus veel werk aan de winkel. De provincie neemt zo snel mogelijk alle noodzakelijke maatregelen om een goede kwaliteit te realiseren voor zowel grondwater als oppervlaktewater. Dit is goed voor de natuur en voor mensen. Dit doen we in samenhang met andere opgaven rond milieu en klimaat.

Ons grondwater is van essentiële waarde voor onze watervoorziening: nu en in de toekomst. Nog te vaak wordt drinkwater bedreigd door bodemverontreiniging en de introductie van bodemvreemde stoffen als bestrijdingsmiddelen en afvalwater. Ook in stedelijk gebied zetten we in op maatregelen om verontreiniging door bestrijdingsmiddelen en medicijnresten te voorkomen. We kijken hierbij zowel naar gedragsverandering als handhaving.

Droogte en wateroverlast

Steeds vaker is het weer extreem. Heel veel regen of juist langdurige perioden met droogte en warmte komen vaker voor. Voldoende en goed (zoet) water is belangrijk voor mens, landbouw en natuur. Dit is door klimaatverandering steeds minder vanzelfsprekend. Om in droge periodes toch voor voldoende water te zorgen zetten we in op natuurlijke klimaatbuffers waarin water wordt vastgehouden, en op een goede grondwaterbalans. Om verdroging tegen te gaan is het belangrijk dat voldoende grondwater beschikbaar is. Dit realiseren we door meer water in de bodem op te slaan en minder te onttrekken in tijden van droogte. Het bufferen van met name oppervlaktewater kan vaak in combinatie met natuur, recreatie en een aangepaste vorm van landbouw. Het grondgebruik dient zich aan te passen aan de mogelijkheden die het natuurlijk systeem biedt.

“De afgelopen jaren hebben we vaker te maken met weersextremen. Soms valt er heel veel regen en soms is het heel lang droog. Boeren en tuinders hebben belang bij voldoende en schoon water en een gezonde bodem.”

LTO Noord Overijssel

Iedereen heeft recht op droge voeten. Daarom zorgen we voor een robuuste bescherming tegen hoogwater en overstromingen. We zien dat gebieden die divers zijn ingericht, bijvoorbeeld met veel groen en bomen, beter bestand zijn tegen extreem weer. Dit geldt zeker in bebouwd gebied. Riolering raakt daar overbelast bij forse neerslag. Het is daarom

noodzakelijk dat zoveel mogelijk water in de grond kan wegzakken, zodat het niet meer via het riool hoeft te worden afgevoerd. Daarom stimuleren we dat in stedelijk gebied stenen worden vervangen door groen. We bevorderen de afkoppeling van de regenwaterafvoer en stimuleren de aanleg van groene daken. Naast het bouwen van stevige waterkeringen zetten we in op 'bouwen met natuur', óók waar het gaat om waterbeheer.

In Overijssel is grondwater schaars. Om het grondwater goed te kunnen beheren is het van belang dat de provincie beter zicht heeft op grondwateronttrekkingen en gebruik van grondwater. Hiervoor is een meer volledige registratie van onttrekkingen, ook van de door de waterschappen vergunde onttrekkingen, essentieel.

Drinkwater

Drinkwaterwinning wordt steeds lastiger door verontreinigingen en de negatieve effecten van drinkwaterwinning op de omgeving. Waterbesparing is een goede manier om een tekort aan drinkwater tegen te gaan: wat we niet gebruiken hoeven we ook niet te winnen. Samen met Waterleidingbedrijf Vitens en andere partners willen we waterbesparing bereiken bij bedrijven en inwoners. Daarbij zetten we in op verhoging van de tarieven voor grootgebruikers.

Chemische bestrijdingsmiddelen, stikstof en medicijnresten vervuilen ons water.

Waterreiniging is moeilijk en kostbaar. Tegen vervuiling treffen we maatregelen, zodat deze stoffen niet meer terecht komen in ons oppervlaktewater of in het grondwater.

Om voldoende drinkwater te garanderen is dringend nieuwe winning nodig. Bij het kiezen van de plek om water te winnen is het voor ons van groot belang dat er geen negatieve effecten zijn op de omgeving, waaronder natuur of eigendommen. We zetten een drinkwaterstrategie op voor de lange en middellang termijn. Wij zien kansen in het winnen van drinkwater uit oppervlaktewater, zoals de IJssel.

Milieu, gezondheid en leefbaarheid

Gezondheid, van groot belang

Schone lucht, zuiver water en een gezonde bodem zijn van levensbelang en zeker geen vanzelfsprekendheid. We ondersteunen het Schone Lucht Akkoord en sluiten aan bij normen van de World Health Organization.

Nieuwe, vaak onzichtbare, ontwikkelingen bedreigen de kwaliteit van onze leefomgeving. Denk bijvoorbeeld aan zeer zorgwekkende stoffen, dierziekten die overdraagbaar zijn op mensen (zoönose) en (ultra) fijnstof waardoor veel levensjaren verloren gaan. Als het eropaan komt verkiezen wij welzijn en gezondheid van velen boven economische belangen van enkelen.

Vergunningverlening en handhaving

De provincie is bevoegd gezag voor het afgeven van omgevingsvergunningen. De provincie is ook belast met de controle op de naleving van deze vergunningen. Wij vinden dit een belangrijke taak, daarom willen we dat de provincie actief controleert en handhaaft.

Asbest

Asbest is een gevaar voor de volksgezondheid. Asbest is te vinden op het dak, in de muur en in de bodem, met name in Twente. Door het verwerken van asbestdaken spoelen de vezels uit op de grond rondom de daken. Wanneer asbestvezels en asbestpulp in de leefomgeving van mensen aanwezig zijn, is dat een gezondheidsrisico. Helaas gaat de sanering (te) traag en risico's van illegale storting, branden en verontreiniging nemen toe. Wij willen saneren van asbestverontreiniging blijven stimuleren.

Bedrijven in kernen en leefbaarheid

Op een aantal plekken in Overijssel staan forse 'solitaire fabrieken' middenin dorpskernen. Hun locatie is historisch zo gegroeid maar is inmiddels vaak verre van ideaal. Alhoewel ze voldoen aan de wettelijke eisen, zorgen ze voor overlast bijvoorbeeld door stof, stank, geluid of vrachtwagens die dwars door het dorp moeten. Hierdoor worden leefbaarheid en de ontwikkelkansen van de kern fors aangetast. Veevoerfabriek ABZ in Markelo is hiervan een prangend voorbeeld.

Wij zouden graag hebben dat deze bedrijven uit de dorpskern verdwijnen maar zien ook dat gemeenten dit niet alleen voor elkaar kunnen krijgen. Daarom ondersteunt de provincie gemeenten bij de verplaatsing van deze bedrijven, mits alle betrokken partijen bereid zijn inzet te leveren.

Luchtvaart en vliegroutes

De laagvliegroutes van en naar Lelystad Airport leiden tot veel maatschappelijke onrust in Overijssel en daarbuiten. Het woon- en leefgenot van veel inwoners van onze provincie is in het geding. Bij een project dat zo'n grote impact heeft op zoveel mensen moet het proces kraakhelder zijn, moeten alle betrokkenen worden gehoord en moeten de belangen van onze inwoners serieus worden genomen. Dat is in de afgelopen periode onvoldoende gebeurd. Inwoners verwachten terecht dat eerlijke, transparante proces met een duidelijk standpunt. Wij zijn helder: de opening van Lelystad Airport past niet in de huidige ontwikkelingen rond klimaat en stikstof, daarom zijn wij tegen de opening en uitbreiding.

Kanaal Almelo - De Haandrik

Niemand is onfeilbaar en ook de provincie maakt fouten. Bij de verdieping van het kanaal Almelo - De Haandrik is schade ontstaan aan woningen in het gebied. De zorgen, teleurstelling en woede van de gedupeerden zijn begrijpelijk en veelal terecht. Daarom is het goed dat de provincie een schaderegeling heeft getroffen. Wij vinden die passend en zullen toezien dat deze op de juiste wijze wordt uitgevoerd. Het hanteren van de menselijke maat, transparantie en rechtvaardigheid zijn daarbij voor ons leidend.

Natuur en landschap

Wie denkt aan Overijssel, denkt aan rivieren die slingeren door een fijnmazig cultuurlandschap. Overijssel heeft schitterende natuur en een prachtig landschap. Het is een cliché, maar onze provincie is echt de Tuin van Nederland. Natuur, landschap en economie wisselen elkaar af. Dat is mooi, maar geeft soms ook spanning.

“Durf te kiezen. Voor een natuurinclusieve samenleving, voor de biodiversiteit, voor het klimaat en hernieuwbare energie, en voor een circulaire samenleving.”

Vogelbescherming Nederland, SoortenNL, Natuurmonumenten, Natuur & Milieu, Milieudefensie, Greenpeace

De waarde van natuur en landschap

Landschaps- en natuurbeheer

Een mooi landschap is meer dan een fraai decor. Het landschap is onderdeel van onze identiteit en onze cultuurhistorie. We zijn trots op ons mooie landschap en onze prachtige natuur. Deze natuur koesteren we. Niet alleen omdat het bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners, maar ook omdat de aantrekkingskracht van het landschap een belangrijke vestigingsfactor is voor mensen en bedrijvigheid, in het bijzonder het toerisme. Daarnaast draagt een gevarieerd en dynamisch landschap bij aan de biodiversiteit. De PvdA zet daarom in op het verder verbeteren van de kwaliteit van natuur en landschap door realisatie van tenminste 10% groene-blauwe dooradering van ons oppervlak. Wij beschermen en ontwikkelen de elementen die ons landschap zo uniek maken, zoals houtwallen, meidoornhagen en solitaire bomen. De provincie maakt jaarlijks een budget vrij voor de aanleg, herstel en beheer van deze landschapselementen en voor de bescherming van ons landschap in het algemeen. We erkennen en ondersteunen structureel de vele vrijwilligers die in ons landschap actief zijn en we vinden dat de vergoedingen voor natuurbeheer kostendekkend moet zijn. Bij koesteren hoort ook optreden bij uitwassen. Om dit goed te kunnen doen is er meer toezicht en handhaving in ons buitengebied nodig. De PvdA steunt schaapskuddes met herder en hond, de zogenaamde gescheperde schaapskuddes. Niet alleen dragen deze kuddes uitermate goed bij aan het natuurbeheer, ook hebben ze een belangrijke cultuurhistorische, toeristische en educatieve waarde. Deze kuddes verdienen structurele provinciale steun.

Bouwen en leven met natuur

Natuur en landschap kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen zoals waterveiligheid, klimaatverandering en voedselveiligheid. Een gezond landschap is belangrijk voor het behoud van de biodiversiteit. We zien natuur en landschap niet als kostenpost, maar als drager van ons

enorme groene kapitaal. We ondersteunen natuurinclusief bouwen als een van de onderdelen van een natuurinclusieve samenleving.

Natuur voor iedereen

Het is belangrijk dat de natuur bereikbaar is voor alle inwoners van Overijssel. Natuur draagt bij aan de gezondheid en het welbevinden van iedereen. Tijdens de lockdowns was het in natuurgebieden drukker dan ooit.

“Hanteer voor natuur de 3-30-300 vuistregel.”
Staatsbosbeheer

Het is onze verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat natuur bereikbaar is, of je nou buitenaf of midden in de stad woont. We hanteren hiervoor 3-30-300 vuistregel. Dit houdt in:

- 3 bomen zichtbaar vanuit elk huis: iedereen kan vanuit huis minstens drie bomen zien, liefst bomen van behoorlijke omvang,
- 30 procent bladerdek in elke buurt: op wijkniveau is 30% bladerdek het minimum, dit zorgt voor minder hittestress,
- 300 m van het dichtstbijzijnde park of groene ruimte: iedereen heeft binnen 300 meter een park of groene ruimte.

Ook stimuleren we de openstelling van natuurgebieden, waarbij we de recreatiedruk op echt waardevolle natuur willen verminderen. Natuurlijk bevorderen we natuur in en om de stad. Dit doen we bijvoorbeeld door het vergroenen van Overijsselse schoolpleinen, door het stimuleren van stadslandbouw en door aanleggen van natuurlijker, beleefbaar en speelbaar groen, waaronder parken. Aandacht voor natuur en milieu begint op jonge leeftijd, daarom zorgen we dat overal in Overijssel kinderen en jongeren groene ervaringen hebben op school of in de buurt. We zetten het programma van Natuur voor Elkaar samen met partners door, zodat we echt bouwen aan natuurinclusieve samenleving voor iedereen. Wij willen graag dat alle scholen in het basisonderwijs de mogelijkheid hebben om een lesmodule over het belang van natuur te gebruiken.

Een nieuw evenwicht tussen natuur en economie

Biodiversiteit onder druk

De biodiversiteit staat in Overijssel onder druk. Met veel dier- en plantensoorten gaat het slecht. Het aantal insecten neemt schrikbarend af. Dit is niet alleen een probleem voor de natuur, maar ook voor ons mensen. Bestuiving van gewassen, schoon water, hout voor ons gebruik; we zijn afhankelijk van de natuur.

Dit betekent dat we met bevoegdheid onze wettelijke taken rond natuurherstel en -ontwikkeling blijven oppakken. We hebben hierin de afgelopen jaren belangrijke stappen

gezet in gebiedsprocessen rond N2000-gebieden en zetten deze aanpak ook de komende jaren voort. Waar mogelijk in combinatie met de noodzakelijke veranderingen in de landbouw.

Voor de biodiversiteit is het belangrijk dat we een robuust vlechtwerk van natuur realiseren in ons landschap. Een essentieel onderdeel hiervan zijn onze 24 Natura2000-gebieden. Zij zijn van grote betekenis voor natuur en soortenrijkdom. We zetten dus vol in op de versterking van deze gebieden.

Een belangrijke oorzaak van het achteruitgaan van de biodiversiteit is het te intensief gebruik van onze omgeving. De natuur in het agrarisch gebied heeft het erg moeilijk. Intensief gebruik van landbouwgrond heeft geleid tot afname van landschappelijke kwaliteit, biodiversiteit en milieukwaliteit. Ook een teveel aan stikstof draagt bij aan de achteruitgang van planten- en diersoorten. Ondanks dat de landbouw belangrijke stappen heeft gezet in het terugdringen van de milieubelasting, gaat de afname van soorten onverminderd door. Zo dreigen weidevogels, insecten en plantensoorten uit Overijssel te verdwijnen. Ook amfibieën en reptielen in Natura2000-gebieden, waaronder adder, levendbarende hagedis en heikikker staan sterk onder druk door een combinatie van verdroging, klimaatverandering en stikstofdepositie.

Het kenteren van deze beweging vraagt een verbrede en natuurinclusieve landbouw met meer biodiversiteit op het boerenland. Daarnaast kan het verweven van natuur en water met landbouw (de groenblauwe dooradering) een belangrijke bijdrage leveren in gebieden met intensieve landbouw. In gebieden dichterbij natuur zal natuurinclusieve landbouw nodig zijn. Het kabinet investeert om deze verandering mogelijk te maken en in Overijssel willen we op dit gebied vooroplopen.

Sinds kort verschijnen ook wolven en edelherten in Overijssel en misschien volgen op termijn wel elanden. Deze diersoorten horen van nature in Nederland en verdienen een plek. Samen met boeren en schaapherders willen we in gesprek over manieren waarop we schade door wild kunnen voorkomen. Onvermijdbare schade moet op een redelijke manier worden vergoed. We intensiveren bewustwording rond de bestrijding van exoten, zoals Japanse duizendknoop en de Amerikaanse rivierkreeft.

Landbouwbedrijven

De landbouw is een belangrijke sector in Overijssel en staat voor een grote uitdaging. De tijd van 'groter, meer en intensiever' is voorbij. Deze ontwikkeling had en heeft te veel negatieve gevolgen voor natuur, milieu, volksgezondheid en ruimtelijke kwaliteit. Daarnaast drijft dit verdienmodel met alsmaar dalende prijzen onze boeren in een fuik van torenhoge investeringen tegen zeer geringe opbrengsten. De PvdA wil dat de landbouw in balans komt met haar omgeving; grondgebondenheid is daarbij noodzakelijk met een daling van de veestapel als onvermijdelijk gevolg.

De omslag naar duurzame landbouw willen we stimuleren door boeren die vooroplopen in deze ontwikkeling te ondersteunen. Daarnaast willen we boeren die niet mee kunnen of willen in deze ontwikkeling helpen bij het vinden van nieuw perspectief, zoals andere bedrijfs- en verdienmodellen die passen in het landelijk gebied of omscholing. We ondersteunen en stimuleren initiatieven op dit gebied, bijvoorbeeld door een kennisplatform natuurinclusieve landbouw. In dit platform werken we samen met boeren, ondernemers, bewoners en natuur-en milieuorganisaties aan alternatieve verdienmodellen en zorgen we ervoor dat deze in de praktijk worden ingezet.

Het versterken van de biodiversiteit en de stap naar een natuurinclusieve landbouw zijn voor ons essentiële onderdelen in het provinciale programma landelijk gebied. De politiek formuleert op gebiedsniveau heldere kwantitatieve (tussen)doelen voor 2025, 2027 en 2030 voor stikstof, klimaat en water, maar laat de manier om deze doelen te bereiken bij de gebiedsprocessen en -plannen. Deze plannen, waarin uitgewerkt wordt hoe de doelen gehaald gaan worden, worden opgesteld samen met alle relevante partijen die bij willen dragen aan dit nieuwe evenwicht. Hierdoor zorgen we ervoor dat in deze plannen rekening is gehouden met alle essentiële belangen.

We combineren de opgaven rond stikstof, klimaat en water waar het kan met andere opgaven zoals de aanplant van bossen of energie. De provincie houdt de vinger aan de pols of de doelen ook bereikt worden en stuurt bij als dit nodig is. We voeren als provincie een actief grondbeleid, zodat voor de natuur kansen ontstaan en voor boeren mogelijkheden zijn om hun bedrijfsvoering te extensiveren. Ook vragen we aan partners om een impuls te geven aan natuurinclusieve landbouw door te inspireren en projecten aan te jagen. We denken hierbij ook aan initiatieven die zorgen voor een minder grote afstand tussen boer en inwoner, waarbij voedsel lokaal en duurzaam wordt geproduceerd.

Boerenland en biodiversiteit

We verbeteren de leefomstandigheden voor dier- en plantensoorten die thuishoren in het agrarisch gebied, bijvoorbeeld in weidevogelreservaten en gebieden die worden aangeduid als 'botanisch waardevol grasland'. We creëren nieuwe kerngebieden waar het beschermen van zeldzame planten en dieren voorrang krijgt op andere vormen van gebruik van het land. Hiermee voorkomen we dat soorten uit Overijssel verdwijnen.

Energie

Onze afhankelijkheid van aardgas, kolen en aardolie is nog steeds enorm. Wij maken liever gebruik van duurzame energiebronnen in plaats van fossiele energie. De aardbevingen in Groningen en de oorlog in Oekraïne maken de noodzaak hiervan alleen nog maar groter. In de toekomst zal de vraag naar nieuwe energiebronnen verder toenemen. Wij zien wind, zon, aardwarmte en waterkracht als betekenisvolle duurzame energiebronnen.

Energiearmoede en energiebesparing

Energiearmoede

Energierekeningen rijzen de pan uit, waardoor mensen in de problemen komen. Veel inwoners kunnen zich de omschakeling van aardgas naar duurzame warmte niet veroorloven zonder steun van de overheid. Het meest voorkomende alternatief voor verwarming met aardgas, een warmtepomp en isolatie, kost voor een standaard (rijtjes)woning al snel tienduizenden euro's. Wij zorgen ervoor dat iedereen mee kan doen, bijvoorbeeld door duurzame subsidies voor specifieke groepen die het hard nodig hebben. Ook maken we afspraken met verhuurders zoals woningbouwcorporaties. Bij het bedenken en uitvoeren van 'energie- en duurzaamheidsbeleid' letten we er scherp op dat de rekening eerlijk wordt gedeeld. We voorkomen zo dat inwoners die niet mee dreigen te komen in de transitie de rekening gaan betalen.

Het isolatie-offensief

Energiebesparing bij woningen begint met kleine vaak simpele maatregelen, zoals radiatorfolie plakken, tochtstrips aanbrengen en zuinige apparatuur installeren. Maar om een echt grote slag te kunnen slaan is een groter pakket nodig. Voor veel mensen en huishoudens is dat niet te betalen. Maar met de hele straat, wijk of dorp is opeens veel meer mogelijk. Daarnaast; als we woning voor woning aanpakken, dan duurt het te lang en betalen onze inwoners te lang te hoge energierekeningen. Daarom moeten we grootschalig en op industriële wijze huizen verduurzamen. Het concept van InduZero biedt die 'blauwdruk', maar er zijn meerdere mogelijkheden. Met zo'n industriële aanpak beginnen wij een grootschalig isolatie-offensief.

Energiebesparing

De energie die je niet gebruikt hoef je ook niet op te wekken, en al helemaal niet te betalen. Door informatie te delen en goede voorbeelden te laten zien willen we inwoners, bedrijven en organisaties stimuleren om energie te besparen. Waar nodig helpen we financieel, bijvoorbeeld met een lening, garantstelling of subsidie. Ook ondersteunen we energiecoaches die mensen helpen bij de verduurzaming van hun woning. Energiecoaches scholen we zodanig dat ze ook rekening houden met negatieve effecten van isolatie, bijvoorbeeld voor vleermuizen.

Voor bedrijven geldt al jarenlang een zogenaamde 'energiebesparingsplicht'; maatregelen die zichzelf snel terugverdienen moeten door ondernemers worden uitgevoerd. De controle en het toezicht daarop loopt fors achter, en gaan we versterken. Dat doen we samen met ondernemers en gemeenten.

Maatschappelijke organisaties zoals voedselbanken, sportclubs, wijkverenigingen en bibliotheken helpen we met verduurzaming. Tegelijkertijd kunnen juist deze organisaties ook helpen bij het verder aanjagen van de energietransitie door hun maatschappelijke voorbeeld en functie en als plaatsen waar de 'boodschap kan worden uitgedragen'.

Duurzame energie

Duidelijke energiedoelen

De PvdA ziet de landelijke duurzaamheidsambities als ondergrens. Dat betekent dat in 2023 minimaal 20% van de energie duurzaam moet zijn opgewekt en minimaal 6% energiebesparing moet zijn gerealiseerd; in 2050 moet de energievoorziening bijna helemaal duurzaam zijn. We werken dit uit in een haalbaar provinciaal energieakkoord. Het initiatief voor energieprojecten zien wij het liefste van onderaf, door bewoners en bedrijven, vaak energiecoöperaties. De investering die nodig is voor de energietransitie doen we samen en solidair. Als initiatieven onvoldoende van de grond komen, dan nemen we als provincie zelf het initiatief.

Tussen 2013 en 2020 is in Overijssel het aandeel hernieuwbare energie opgelopen van krap 6% naar 13%. Dat moet veel meer, en daar zetten we vol op in. Naast een percentage duurzame energie willen wij óók duidelijke doelen in concrete totale opwek. Zulke doelen zijn opgenomen in de RES van Twente en West Overijssel: minimaal 1,5 TWh respectievelijk 1,8 TWh duurzame opwek met zon en wind in 2030. Wij verbinden ons volledig aan het tijdig behalen van die doelen.

De recente rapporten¹ van het The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) zijn duidelijk: de noodzaak voor de energietransitie is enorm. In het kader van de Europese Green Deal en de Europese klimaatwet heeft de EU zich tot doel gesteld om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te worden. Als tussenstap naar klimaatneutraliteit heeft de EU haar ambitie voor 2030 opgevoerd: de emissies moeten tot en met dat jaar met minstens 55% naar beneden. Wij onderschrijven deze ambitie, die dus aanvullend is op de huidige wettelijke doelen.

Energie en ruimte

Zonnevelden en windmolens kunnen impact hebben op de kwaliteit van leefomgeving voor mensen en natuur. We vinden dat de lusten en lasten eerlijk verdeeld moeten worden, maar tegelijkertijd dat de opgave, vooral rond windenergie, daadkrachtig moeten worden opgepakt. Windenergie is namelijk onmisbaar voor een stabiele en duurzame energievoorziening in Overijssel. Dit vraagt om ruimtelijke regie van de provincie en waar gemeenten niet tot keuzes komen, soms ook tot doorzettingskracht van de provincie.

¹ <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/>

Lokaal eigendom en natuurinclusiviteit

Een eerlijke verdeling kan alleen worden bereikt als we lokaal eigendom stimuleren en een gebiedsfonds instellen voor landschap en natuur. Bovendien gebruiken we de nieuwste technieken om schade aan de omgeving en natuur te voorkomen, zoals detectie voor vogels en vleermuizen en enkel verlichting op moment dat het nodig is. We ondersteunen ook ontwikkelingen waarin natuurinclusiviteit gecombineerd wordt met energieopwekking, zoals de energietuinen in Wijhe. Ook zien we een combinatie van windenergie met nieuwe aanplant van bossen (windbossen) als een goede mogelijkheid in sommige gebieden.

Mestvergisting

Eén van de energiebronnen in Overijssel is het gas dat vrijkomt uit mestvergisting. Dit vinden wij een minder goed alternatief. Het vergisten van de enorme mestoverschotten is gebaseerd op een achterhaalde gedachte over veeteelt waarin de balans tussen productie van veevoer en mest ontbreekt. Wij willen dat de productie in relatie staat tot de regionale vraag. Het sluiten van de regionale kringlopen is daarbij heel belangrijk. Dan ontstaat ook geen mestoverschot, sterker nog; mest is dan onmisbaar en van grote waarde. Het laatste wat daarbij past is een mestvergisting die afbreuk doet aan hoogwaardige mest. Mestvergisting als bron voor duurzame energie (energieopgave) is voor ons geen reden om de benodigde transitie in de veehouderij te vertragen.

Biomassa

Energie uit biomassa wordt opgewekt uit 'biologische massa', zoals hout, gft-afval, maar ook plantaardige olie, mest en speciaal geteelde gewassen. Hoe duurzaam en milieuvriendelijk dit soort bio-energie is, is afhankelijk van herkomst, productiemethode, transport en andere factoren. Er zijn heel goede voorbeelden, zoals het vergisten van slib uit rioolwater afkomstig uit rioolwaterzuiveringsinstallaties. Over dat soort projecten en plannen zijn we positief. Kortom, we kijken constructief maar kritisch naar deze vorm van energieopwekking.

Aardwarmte

Het gebruik van aardwarmte (geothermie) levert nu al een stevige bijdrage aan het verminderen van het aardgasverbruik. Geothermie kent ook risico's, afhankelijk van de manier waarop het wordt gebruikt. Wij staan achter geothermie onder de voorwaarde dat we grondwatervoorraden en het milieu goed beschermen. Dat vraagt om constante monitoring, zorgvuldigheid bij de uitvoering én samenwerking met de drinkwaterbedrijven. Als de risico's niet goed te beheersen zijn, doen we het niet.

Opslag en transport van energie

Steeds vaker is het in het nieuws: het elektriciteitsnet is overbelast, aansluitingen van nieuwe energie-opwek of -afname is lastig en soms überhaupt niet mogelijk. De

energietransitie wordt door de schaarste aan netwerkcapaciteit fors geremd en onze inwoners en bedrijven zijn de dupe omdat ze bijvoorbeeld zonnepanelen op het dak wel willen, maar niet kunnen aansluiten.

De provincie ontwikkelt in gezamenlijkheid met netbeheerders en directe belanghebbenden en RES-regio's een afwegingskader om de volgorde voor netinvesteringen te bepalen. Hiermee wordt vastgesteld welke netuitbreidingen in provincie meeste prioriteit hebben. Hiermee wordt bereikt dat maatschappelijke impact naast eerst komt eerst maalt bepaalt hoe schaarse netcapaciteit wordt verdeeld.

Het transport van energie staat volop in de belangstelling. De oplossing vraagt om meer dan simpelweg 'meer en dikkere kabels aanleggen'. Het vraagt ook om de juiste keuzes. We maken daarbij drie belangrijke keuzes:

- We streven naar de juiste mix tussen opwek van energie met zonnepanelen en windturbines. Op dit moment is de verhouding in Overijssel tussen 'wind en zon' grofweg 10% - 90%. Voor een optimale benutting van ons elektriciteitsnetwerk én een goede leveringszekerheid, zou die verhouding 80% - 20% moeten zijn. Wij willen een forse stap te zetten richting dit optimum, maar ook rekening houden met de wensen van de gemeenten. Daarom houden wij vast aan de streefverhouding zoals opgenomen in de Regionale Energie Strategieën (RES): 60% wind en 40% zon. De komende tijd zullen daarom meer windmolens moeten worden gebouwd.
- We kiezen voor 'smart energy hubs': het bij elkaar brengen van vraag aanbod van energie en eventuele overschotten of tekorten overbruggen met opslag. Denk aan een groot industrieterrein met zonnepanelen op daken, een windpark vlakbij en een waterstoffabriek om bij pieken of tekorten een buffer aan te leggen.
- We kiezen liever een beperkt aantal clusters met veel windmolens in plaats van overal losse plukjes windmolens. Door enkele grote windparken op de juiste plek te situeren, kunnen ze op een gunstige manier worden aangesloten op het netwerk. Zo kan het netwerk gericht en op weinig plekken worden versterkt, in plaats van dat we overal aan de slag moeten. Concreet gaat onze voorkeur uit naar 3 grotere clusters van elk 20 a 30 windmolens.

“Meer dan 42 procent van de hernieuwbare energie in Nederland komt van de land- en tuinbouwsector. De agrarische sector kan hier een nog veel grotere rol in gaan spelen.”

LTO Noord Overijssel

Energiecoöperaties

Energie wordt steeds meer lokaal door inwoners zelf opgewekt, zij organiseren zich in energiecoöperaties. Wij zijn daar groot voorstander van. Tenminste 50% lokaal eigendom is voor ons een ondergrens. Het spreiden van verantwoordelijkheid en het delen van eigendom en investeringen vergroot betrokkenheid en zeggenschap van burgers bij het energievraagstuk. De provincie ontwikkelt en onderhoudt een toegankelijke een ondersteuningsstructuur, waaronder financieringsmogelijkheden voor kansrijke initiatieven en planvorming van coöperaties. Een provinciaal energiebedrijf kan een optie zijn. Zo zorgen we ervoor dat iedereen een aandeel kan hebben in de energietransitie.

Warmtenetten

Een groot deel van de energie die we gebruiken is warmte. Huizen gebruiken warmte om behaaglijk te kunnen wonen, in fabrieken is warmte nodig om te kunnen produceren. Op allerlei plaatsen komt warmte vrij. Vaak vervliegt die warmte nog zonder dat we er gebruik van maken. Dat is een gemiste kans. Wij willen investeren in warmtenetten die warmte uit duurzame bronnen beschikbaar maken voor bedrijven en inwoners. Wij ondersteunen gemeenten om één of meerdere 'aardgasvrije wijken' te realiseren.

Duurzaam werk

Alle hiervoor beschreven ontwikkelingen zorgen voor enorme en duurzame economische kansen, ook voor Overijssel. Er is ontzettend veel werk te doen in het domein van de energietransitie. We zien grote tekorten op de arbeidsmarkt en met name (ruim 50% van alle vacatures) 'in de techniek'. We zetten in op om- en bijscholing van mensen die nu nog onvoldoende perspectief hebben op de arbeidsmarkt.

Andere en innovatieve energiebronnen en kernenergie

De ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Het rendement van bijvoorbeeld zonnepanelen is de afgelopen decennia enorm toegenomen. Het is daarom goed om te kijken welke innovaties er zijn en wat deze kunnen betekenen, ook waar het gaat over het opwekken van energie zonder CO₂-uitstoot. Hoewel wij open staan voor innovaties, zetten wij volop in op CO₂-vrije energieopwekking met bewezen technologieën.

Kernenergie is primair een kwestie voor de Rijksoverheid². De provincie Overijssel heeft daarin nagenoeg geen rol. Kernenergie is daarnaast in Overijssel praktisch technisch niet goed mogelijk is onder meer een gebrek aan voldoende koelwater en ongeschiktheid van de bodem. Voor kernenergie in onze provincie zien wij geen plek omdat we grote zorgen hebben over het zeer gevaarlijke radioactieve afval dat nog honderden generaties na ons een probleem zal zijn.

² Sommige vormen van energieopwekking lijken veelbelovend, zoals bepaalde vormen van kernenergie: vaak wordt gesproken over de zogenaamde 'thorium centrale' of de 'small modular reactors' (SMR). In 2021 heeft de Rijksoverheid een landelijk onderzoek naar allerlei vormen van kernenergie uitgevoerd, daarbij zijn alle provincies betrokken geweest. Uit dit onderzoek blijkt dat een bewezen ontwerp voor dit soort nieuwe reactoren pas op zijn vroegst in 2027-2035 beschikbaar kan zijn én dat het realiseren van een reactor dan nog ongeveer 15 jaar duurt. Daarbij is de tijd voor de vergunningverlening nog niet meegerekend. De Rijksoverheid stelt dat "gelet op de discussies over CO₂-reductie, die ook in Europa spelen, ligt het voor de hand om te bekijken of en op welke manier kernenergie in de toekomstige mix in Nederland een rol kan spelen". Daarvoor zal een scenariostudie voor de periode 2030 tot 2050 worden gemaakt door de Rijksoverheid "de relatie tussen diverse typen CO₂-vrij vermogen, op welke wijze kernenergie inpasbaar kan zijn in de Nederlandse energiemix".

Bereikbaarheid

Overijssel moet voor iedereen toegankelijk zijn. Dat betekent toegankelijk en hoogwaardig openbaar vervoer in de hele provincie. Maar daar houdt het niet op. De PvdA wil de de aanleg van fietspaden en fietssnelwegen een extra impuls geven. Knelpunten en gevaarlijke situaties op de provinciale wegen lossen we op. We organiseren de infrastructuur zo dat verschillende manieren van vervoer naadloos op elkaar aansluiten, met slimme overstappunten waardoor het gebruik van duurzaam openbaar vervoer en de fiets aantrekkelijker wordt. Zo komen onze inwoners makkelijk en comfortabel op hun bestemming.

Bereikbaarheid is een basisrecht

De PvdA zet in op basisbereikbaarheid: een basisniveau aan bereikbaarheid waar iedereen recht op heeft. Het kunnen bereiken van werk, school, zorg, familie en vrienden is onderdeel van een beschaafde samenleving en basisvoorwaarde voor zelfredzaamheid en een gelukkig leven. Mogelijkheden daarvoor mogen dus niet afhangen van je portemonnee, fysieke gesteldheid of de gemeente waarin je woont. Toch is er nog geen minimaal geaccepteerd niveau van bereikbaarheid vastgesteld. Uiterlijk in 2024 willen we voor Overijssel een minimale norm voor de basisbereikbaarheid ontwikkelen en vaststellen. Deze norm wordt wat de PvdA betreft de basis voor de nieuwe concessieverlening en investeringen in andere vormen van (openbaar) vervoer.

Bereikbare voorzieningen

Ouderen blijven langer zelfstandig wonen, ook wanneer zij minder mobiel worden of zijn. Het aanbod van het openbaar vervoer neemt steeds meer af, waardoor de afstand tot voorzieningen steeds groter wordt. Dit kan ertoe leiden dat deze groep niet meer bij essentiële voorzieningen zoals de supermarkt of het ziekenhuis kan komen. Dat accepteren wij niet. Waar dit dreigt te gebeuren gaan wij, samen met bewoners en gemeente, aan de slag om passende oplossingen te vinden. Speciale aandacht hebben we voor de toegankelijkheid en bereikbaarheid van zorgvoorzieningen. Zorg moet dichtbij mensen zijn. Een half uur reizen naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis of medische voorziening is wat ons betreft de ondergrens.

Veel ov-bedrijven hebben speciale reisproducten. Naast standaardkortingen hanteren verschillende bedrijven verschillende kortingen of extra producten voor bepaalde doelgroepen (jongeren en ouderen). De PvdA wil deze tarieven over de gehele provincie gelijktrekken en de komende vier jaar niet verhogen. We willen dat kinderen tot 11 jaar in Overijssel gratis met het openbaar vervoer kunnen reizen en ouderen, met alleen AOW of een bescheiden pensioen, gratis buiten de spits.

Goed openbaar vervoer

Goede bereikbaarheid met het openbaar vervoer

Wij staan voor een provinciedekkend betaalbaar openbaar vervoer met snelle en hoogwaardige verbindingen tussen de steden, dorpen en wijken en omliggende landen. Of het nou gaat om stadsbussen die buitenwijken ontsluiten, intercitytreinen naar andere delen van het land of grenslanden of de regionale buslijnen op het platteland. Niet de kosten maar de kwaliteit staat voorop. We keren ons tegen een verdergaande afkalving van de bereikbaarheid door verminderde rijksmiddelen.

“Van goed ov kan namelijk iedereen profiteren: oud en jong, gezond en hulpbehoevend, met een hoog of laag inkomen.”

Rover west Overijssel

Spoorverbindingen

De PvdA streeft naar een goed en betrouwbaar spoornetwerk met voldoende treinen die regelmatig rijden en goed aansluiten op andere treinverbindingen en overig (openbaar)vervoer.

De spoorverbindingen in, door en naar Overijssel bouwen we verder uit. Daarbij heeft het verkorten van de reisduur per trein van en naar Twente onze bijzondere prioriteit. Dit willen we doen door het beter benutten van de mogelijkheden van het bestaande spoor door langere dagvensters, sprinters en doorgaande IC's naar de randstad en het versterken van de Sallandlijn tussen Zwolle en Enschede.

Daarnaast willen de IJssellijn verbeteren met extra haltes in Deventer (Noord) en Zwolle (Zuid). Dit zorgt ook voor betere noord-zuidverbinding. Initiatieven voor de realisatie van de Nedersaksenlijn tussen Groningen en Enschede steunen we. De kansen en mogelijkheden voor de Hanzelijn tussen Zwolle en Lelystad willen we benutten. Wij zien dat hier mooie kansen liggen om de spoorbereikbaarheid van Oost- en Noordoost-Nederland te verbeteren.

Het is onze ambitie dat op treinverbindingen in en met Overijssel zoveel mogelijk 220 km/u gereden kan worden, bijvoorbeeld door inzet van het Europese trein veiligheidssysteem ERTMS. Dat vraagt een actieve en assertieve houding van de provincie als regisseur van het openbaar vervoer.

De volgende verbeteringen gaan we doorvoeren:

- Zwolle - Enschede: onze wens is een dubbelspoor tussen de twee grootste steden van Overijssel. De bestaande treinverbinding waarderen we zo snel mogelijk verder op. Daardoor ontstaat een doorgaande spoorverbinding naar Duitsland van topkwaliteit. De internationale trein Amsterdam - Berlijn wordt opgewaardeerd en blijft via Hengelo rijden.
- Deventer - Almelo- Twente: rechtstreekse ic-verbindingen van Twente met de randstad en een verruiming van het reistijdenvenster in de avonduren hebben prioriteit. De 'halfuursdienst' van stoptreinen in de avonduren voeren we opnieuw in, bij voorkeur vanaf station Apeldoorn.

- Deventer - Olst - Zwolle: in opdracht van de Tweede kamer wordt verdubbeling van het spoor tussen Olst en Deventer gepland. Het verdwijnen van de flessenhals bij Olst creëert ruimte in de dienstregeling voor haltes in Deventer-Noord en Zwolle-Zuid en maakt nieuwe (sprinter)verbindingen mogelijk.
- Vechtdallijnen: Haalbaarheid van heropening van station Bergentheim wordt onderzocht.
- Zutphen - Oldenzaal: op deze lijn willen we een betere, uitgebreide dienstregeling. De plannen voor elektrificatie door middel van batterijtreinen of conventionele bovenleiding worden nog dit decennium gerealiseerd.
- Almelo - Hardenberg - Groningen: Met de elektrificatie van de spoorlijn Almelo-Mariënborg kan deze worden opgenomen in de plannen voor de Nedersaksenlijn. Hiervoor zoeken we de samenwerking met de provincies Drenthe en Groningen om de spoorlijn via Hardenberg door te trekken naar Emmen, Stadskanaal en Groningen. Hiermee ontstaat een verbinding tussen de universiteitssteden Enschede en Groningen.
- Hengelo - Bad Bentheim - Bielefeld: Op de spoorlijn naar Bielefeld vallen regelmatig treinen uit. Hierdoor wordt deze lijn minder betrouwbaar en dat is onwenselijk. Samen met onze Duitse partners gaan we de problemen op deze lijn aanpakken.

De helden van het ov: waardering en arbeidsvoorwaarden

Beroepen in het ov zijn waardevol. Conducteurs, stewards, buschauffeurs en machinisten verdienen onze waardering en een goed salaris. Professioneel OV kan niet zonder hun inzet. Het grootschalig leunen op vrijwilligers is riskant voor behoud van een toekomstvast ov.

Voor het vervoer per trein, bus en regiotaxi maakt de provincie afspraken met vervoerders. Bij de aanbestedingen zijn goede arbeidsvoorwaarden en een duurzaam en milieuvriendelijk vervoer voor ons de uitgangspunten. Niet de kosten maar de kwaliteit is leidend. We maken niet alleen op papier afspraken: ook in de praktijk zullen wij controleren of de afspraken na worden gekomen. Bij eventuele overtredingen zullen we de vervoerder sancties opleggen.

Toegankelijk openbaar vervoer

Het OV is nog onvoldoende ingericht op mensen met een fysieke, geestelijke of sociale beperking. Om het ov toegankelijk te maken voor iedereen willen we dat het provinciale ov-beleid voldoet aan het VN-verdrag Handicap. Daarnaast willen we dat binnen vier jaar iedereen zonder assistentie gebruik kan maken van het ov. Dit betekent het wegnemen en verminderen van fysieke, financiële, sociale en taaltechnische drempels. Wij doen dat in samenwerking met de vervoersmaatschappijen en mensen van de stichting Wij Staan Op!.

Schoon openbaar vervoer

Afgelopen periode hebben we hard ingezet op de reductie CO₂-uitstoot van het openbaar vervoer. Naast veiligheid is verdere verduurzaming en terugdringen van emissies van vervoer noodzakelijk. We maken met vervoersbedrijven afspraken over emissieloos vervoer en stimuleren multimodaliteit, het gebruik maken van meerdere verschillende

vervoersmiddelen. De komende periode willen we de laatste stappen zetten door bijvoorbeeld de inzet van batterijtreinen, zodat we in 2025 100% emissieloos zijn. Maar schoon ov gaat ook over 'de binnenkant' en betekent extra aandacht voor en waardering van de schoonmakers in de treinen en bussen. Waar mogelijk zetten we daar een tandje bij.

Veiligheid in het openbaar vervoer

Het openbaar vervoer moet veilig zijn voor gebruiker en medewerkers. Jaarlijks is sprake van (honderden) incidenten met een groot aantal geweldsituaties tegen medereizigers en medewerkers van ov-bedrijven. Dit is onacceptabel. De huidige aanpak schiet tekort. Stewards en conducteurs mogen er niet alleen voor staan. Overlast door wie dan ook moet hard aangepakt worden. Waar directe problemen zijn, is directe inzet noodzakelijk. De provincie neemt als opdrachtgever het initiatief om met vervoerders, medewerkers, veiligheidsregio's en de Rijksoverheid de huidige knelpunten te inventariseren en aan te pakken.

Veiligheid in en om stations en haltes verdient ook aandacht. Goede verlichting, bewaking, parkeervakken in nabijheid van halte/station en aanwezigheid van een bewaakte fietsenstalling dragen bij aan sociale veiligheid.

Openbaar vervoer voor onze gasten

De PvdA zet in op een gastvrije provincie voor bezoekers. We hebben bezoekers veel te bieden op het gebied van kunst en cultuur, natuur en festivals. Veel toeristen bezoeken onze provincie met het openbaar vervoer, maar dat mag van ons nog meer. Per trein en bus bezoekt de toerist de mooie steden, natuur en evenementen. Om het reizen per ov en het bezoeken van meerdere toeristische trekpleisters te stimuleren willen we een 'toegang met ov-dagkaart' introduceren; een voordelige aanbieding van toegang tot een toeristische locaties mét openbaar vervoer. In overleg met vervoersmaatschappijen en partijen uit de toerisme en recreatiesector willen we de dagkaart verder uitwerken en kijken hoe we dit aanbod aan kunnen laten sluiten bij het aanbod van onze toeristische trekpleisters en recreatieve bedrijven.

Goederenvervoer

Goederentransport over het spoor en water ontlast de weg en het milieu. Het huidige model met toenemend aantal goederentreinen op bestaand spoor en door en langs woonkernen loopt tegen zijn grenzen aan. Goederentransport per spoor heeft voordelen ten opzichte van lucht- en wegtransport. De maatschappelijke kosten en baten van grootschalige aanlanding in en transport door Nederland ten opzichte van alternatieve, gespreide, modellen moet betrokken worden bij de discussie over de toekomst van goederentransport door Overijssel. De PvdA is geen voorstander van de Noordtak van de betuwelijn door de te grote aantasting van natuur en landschap. We denken dat er voldoende kansen zijn voor bijvoorbeeld een duurzamere binnenvaart, het beter benutten van de Betuwelijn en het snel zorgen voor een goede aansluiting daarvan in Duitsland.

Transport van gevaarlijke stoffen kan beperkt worden door de productieketens slimmer te organiseren. Ook de noodzaak van een klimaatneutrale en circulaire economie in 2050 vragen om een verdere verduurzaming van het goederenvervoer over weg, water en spoor.

De PvdA zet in op verdere verduurzaming van het goederenvervoer door elektrificatie en waterstof in plaats van vervuilende diesel en stookolie.

Fijn en veilig fietsen

Overijssel, een fietsprovincie

Nederland is een fietsland, en Overijssel is daarop geen uitzondering. Fietsen is gezond, goedkoop en gemakkelijk. Fietsprojecten zijn bovendien bijzonder kostenefficiënt: met relatief kleine investeringen zijn grote resultaten te bereiken op het gebied van gezondheid, bereikbaarheid en het milieu. We willen de fiets een prominente plaats geven in het provinciale verkeer- en vervoersbeleid en het provinciale sportbeleid.

De elektrische fiets is steeds populairder: steeds meer mensen gebruiken hem om onze provincie te ontdekken of voor het woon-werkverkeer. De provincie neemt daarom het voortouw om een samenhangend hoofdnetwerk voor de fiets vast te stellen met daarin snelfietsroutes als aparte categorie. Dit doen wij samen met wegbeheerders en in overleg met belanghebbenden. Prioriteit hebben de routes die regio's verbinden met stedelijke centra en de stedelijke centra onderling.

Bij de opwaardering van de N35 kruispunt Bos in Raalte hebben bewoners van de wijk Noordwest-Raalte zorgen over de verbinding met het centrum en omliggende faciliteiten. We gaan kritisch kijken wat de fietsstromen Noord-Zuid en Oost-West zijn en zetten ons in voor een veilige fietsverbinding.

Waar de provincie zelf wegbeheerder is, zorgt ze voor uitmuntende fietsinfrastructuur zowel in aanleg als onderhoud, met aandacht voor de natuur en omgeving en volgens de richtlijnen voor een snelle, veilige en comfortabele fietsinfrastructuur (CROW-richtlijnen). De komende periode willen we de budgetten voor verkeerseducatie en fietsstimuleringsprogramma's verhogen zodat Overijssel een veilige en prettige fietsprovincie is en blijft.

Recreatief fietsen biedt economische perspectieven. Daarom dient de provincie meer te investeren in een veelzijdig aanbod van recreatieve en toeristische fietsvoorzieningen zoals veerpontjes, picknickplaatsen en fietsroutes. We vergroten de aantrekkelijkheid van recreatieve fietsroutes door het weren van doorgaand gemotoriseerd verkeer en wij stimuleren dit bij andere wegbeheerders. Wij willen in de komende vier jaar uitgroeien tot 'beste fietsprovincie van Nederland'. De fietsveiligheid en het comfort worden verbeterd door bijvoorbeeld ongelijkvloerse kruisingen voor fietsers bij turbotondes, goed zichtbare kantmarkering (zeker bij routes zonder verlichting), goed onderhoud en tijdige gladheidsbestrijding op de provinciale fietspaden. Het moet voor gebruikers eenvoudig zijn om schade of onveilige situaties te melden en deze meldingen moeten adequaat worden opgepakt.

Veilig (fiets)verkeer

De veiligheid van de kwetsbare verkeersdeelnemer zoals schoolgaande jeugd heeft onze prioriteit. Het aantal verkeersslachtoffers en ongevallen met zwaar letsel willen we de komende vier jaar terugdringen. Daarnaast is het noodzakelijk dat we weggebruikers stimuleren zich veiliger in het verkeer te gedragen. Dit kan door de infrastructuur zo aan te passen dat veilig gedrag wordt uitgelokt, door weggebruikers aan te spreken op ongewenst

gedrag en door de rijvaardigheid te verbeteren. Daarnaast willen we concrete aanpassingen van de infrastructuur bij onveilige situaties zoals op veel parallelwegen, smalle en onoverzichtelijke fietspaden, op- en afritten van autowegen en bij scholen. We zoeken hierbij de samenwerking met de veiligheidsinstanties zoals Veilig Verkeer Nederland. Doel is de veiligheid voor fietsers en andere weggebruikers te verbeteren.

Knooppunten voor fiets en ov

De PvdA investeert in de combinatie fiets en openbaar vervoer. Bij ov-knooppunten zorgen we voor voldoende en goede fietsparkeervoorzieningen en toiletvoorzieningen, deze laatste hebben niet alleen een functie voor reizigers, maar ook als openbaar toilet. Deelfietssystemen zoals de ov-fiets worden op ov-knooppunten verder gestimuleerd.

Wandelen, leuk en gezond

Tijdens de coronaperiode zijn we steeds meer gaan wandelen. Wandelen is leuk, gezond en toegankelijk. Iedereen heeft recht op een mooi ommetje vanaf de voordeur. Om gewoon een frisse neus te halen, een stuk hard te lopen, de hond uit te laten of een lunchwandeling te maken. Daarnaast is wandelen een gezonde en duurzame vorm van mobiliteit. Een mooie wandelomgeving motiveert om meer te gaan wandelen. Daarom streeft de PvdA naar een goede wandelinfrastructuur met een uitgebreid, veilig en toegankelijk netwerk van wegen en paden en kijken wij naar de vergroening van steden en dorpen. We stimuleren de aanleg van nieuwe wandelpaden en -verbindingen en hebben aandacht voor zulke verbindingen bij de aanleg van nieuwe barrières, zoals autowegen. Ook zijn wij voorstander van het zoveel mogelijk openstellen van terreinen voor wandelaars. We maken ons sterk voor Nederland als wandelland; met een routenetwerk van mooie en goede lange-afstands-wandelpaden. Hierin hebben we speciale aandacht voor de onverharde, cultuurhistorische en groene paden. De verbinding van deze paden aan het openbaar vervoernetwerk moet verbeterd worden. De financiering van wandelroutenetwerken willen we borgen in de provinciale begroting.

Auto's en wegen

Wegen

Goede veilige wegen zijn belangrijk om te komen waar je moet wezen. Bij het investeren in wegen hanteren wij de volgende prioriteiten: (1) veiligheid, (2) leefbaarheid en (3) doorstroming. Verbeteren van veiligheid en leefbaarheid zijn leidend bij de aanpak van knelpunten. Daar waar doorstroming een knelpunt vormt wordt gericht geïnvesteerd in slimme oplossingen die we kennen uit eerdere ervaringen en projecten.

In Overijssel liggen verschillende rijkswegen, zoals de N50, N35 en de N36. De veiligheid, doorstroming en leefbaarheid bij deze wegen is primair een verantwoordelijkheid van het Rijk. We zetten alles op alles om het Rijk te doordringen dat zij haar verantwoordelijkheid moet nemen en de noodzakelijke investeringen doet, zoals realisatie van de marsroute N35 (2x2 rijbanen van Zwolle naar Enschede). De onveiligheid op N50 en N36 moet zo snel

mogelijk door het rijk worden opgepakt. Als provincie kunnen we wel voorfinancieren om geplande maatregelen te bespoedigen.

Bij investeringen in de hoofdrijbaan beoordelen we ook effecten voor verkeersdeelnemers op parallelwegen en fietspaden. De veiligheid van (kwetsbare) verkeersdeelnemers en aanwonenden is een integraal onderdeel van de aanpak en geen sluitstuk.

We zijn geen voorstander van nieuwe wegen. Nieuwe wegen zijn duur, nemen ruimte in beslag en zetten aan tot meer autovervoer. Bij capaciteitsproblemen gaan wij uit van de volgorde: (1) Spreiding door techniek en bevordering van alternatieven; (2) matigen van snelheid; (3) doorstroombevorderende maatregelen, (4) situationeel verbreden/wijzigen en pas als laatste (5) grootschalige verbreding. De bestaande afspraken zoals de marsroute voor N35/Zenderen respecteren we.

Deelauto's

We hebben steeds meer auto's in Nederland. Ten opzichte van tien jaar geleden is het aantal gestegen met 13,8 %. Wij bevorderen deelauto-initiatieven, vooral bij ov-knooppunten. Zulke initiatieven verminderen het ruimtegebruik en milieubelasting, stimuleren autogebruik op maat en sluiten nauw aan bij alternatieven als fiets en openbaar vervoer. Nieuwe technologie biedt veel mogelijkheden om slimme manieren van mobiliteit en het gezamenlijk gebruik van vervoermiddelen aan te wakkeren. Wij benutten deze nieuwe mogelijkheden graag, vooral waar het de bereikbaarheid van onze inwoners bevordert. Hierbij ondersteunen we ook lokale initiatieven rond deelmobiliteit. Tegelijkertijd letten we op de gevolgen van deze ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, vooral waar het gaat om ongewenste uitholling van arbeidsvoorwaarden en verdringing van bestaande arbeidsplaatsen.

Elektrisch rijden

De provincie steunt elektrisch autorijden omdat dit schoner en zuiniger is dan rijden op benzine of diesel. Een elektrische auto stoot geen luchtverontreinigende stoffen uit, en dat is belangrijk voor de luchtkwaliteit in onze steden en langs drukke wegen. De provincie bouwt samen met gemeenten en netbeheerders verder aan een solide publieke laadinfrastructuur, waarbij we zoveel mogelijk gebruik maken van nieuwe technieken om auto's slim en snel op te laden.

Elektrisch zwaar transport vraagt om een ander soort laadinfrastructuur. Waar we duurzaam transport kunnen stimuleren hebben we oog voor deze infrastructuur en kijken we hoe we dit kunnen ondersteunen.

Een goede en slimme ruimtelijke inpassing van de laadpaalinfrastructuur is belangrijk. De techniek zoals toegepast door de zonneparkeerplaatsen van het bedrijf AmperaPark vinden we daar een mooi voorbeeld van. 'Slim' inpassen betekent ook dat het laden aangepast wordt aan de beschikbare capaciteit op het netwerk en het aanbod van duurzame elektriciteit. Samen met gemeenten en gebruikers werken we aan de uitdagingen die we tegenkomen op dit vlak, denk aan het tegengaan van 'laadpaalkleven', werken met verschillende tarieven of de mogelijkheid om laadpalen te reserveren.

Economie en Arbeid

Brede welvaart en circulaire economie

De PvdA streeft niet naar maximale economische groei, maar naar brede welvaart. Welvaart is niet alleen een financieel-economisch verhaal, maar gaat over sociaal-maatschappelijke uitdagingen, zoals welzijn, cultuur en onze leefomgeving. Economische groei betekent niet automatisch dat iedereen ook beter af is. Het betekent niet dat iedereen gezonder en gelukkiger is en dat het goed gaat met onze natuur en het milieu. We streven naar een balans tussen economie, ecologie en welzijn. Niet alleen voor ons, maar ook voor mensen die elders wonen en de toekomstige generaties. Bij het maken van provinciaal beleid is dat het uitgangspunt.

Veel van ons handelen heeft een effect op het milieu en onze gezondheid. Dit geldt ook voor economische activiteiten in onze provincie, zoals industriële productie en intensieve landbouw. De 'voetafdruk' van economische activiteiten willen we zo klein mogelijk maken. Een manier om dat te bereiken is het streven naar sluitende kringlopen. Wij ondersteunen deze zogenaamde kringlooeconomie: een systeem waarin de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen en het Herstellend Vermogen van natuurlijke hulpbronnen centraal staan. Er liggen kansen op het gebied van hergebruik van materialen in samenhang met sociale werkvoorziening, onderwijs en bedrijfsleven. Mooie voorbeelden zijn initiatieven rond het hergebruik van kunststoffen en textiel. Dergelijke initiatieven ondersteunen we, want zij dragen bij aan een circulaire economie en brede welvaart.

Bestaanszekerheid in een sociale arbeidsmarkt

Werk moet voldoende zekerheid bieden om een fatsoenlijk bestaan op te bouwen. Dat kan alleen wanneer het voldoende en stabiel inkomen garandeert, perspectief biedt en wanneer je ruimte en ondersteuning kan krijgen wanneer je dat nodig hebt. Honderdduizenden werkenden in Nederland zijn ondanks hun inkomen arm. Onzekere arbeidsrelaties zoals flexcontracten en schijnzelfstandigheid bieden onvoldoende basis om een fatsoenlijk leven op te bouwen. Armoede en onzekerheid raken diep in het leven van werknemers en hun gezinnen. De PvdA streeft naar bestaanszekerheid voor iedereen, voor iedereen die werkt en voor wie dit (tijdelijk) niet mogelijk is. Een sociale arbeidsmarkt biedt mensen duurzame werk- en inkomenszekerheid en ruimte voor het combineren van werk met leren, zorgtaken en een privéleven. Dat is de uitdaging voor de komende jaren.

Krapte, mismatch en afstand: uitdagingen op de arbeidsmarkt

Na tijden van grote werkloosheid hebben we nu te maken met een krappe arbeidsmarkt. Er zijn meer vacatures dan werklozen. In sectoren zoals de bouw, zorg, onderwijs en techniek zijn grote tekorten.

Je zou zeggen dat de krapte volop kansen geeft voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Helaas is dit niet waar. Mensen die moeizamer aanhaken in het arbeidsproces blijven op achterstand staan. Denk aan ouderen, langdurig werklozen, statushouders en werkzoekenden met een arbeidshandicap. Daarnaast zijn er veel mensen die wel meer zouden willen werken, maar voor wie dat niet mogelijk is. Het zogeheten 'onbenut arbeidspotentieel' bestaat landelijk uit circa 1,1 miljoen mensen. Er is dus sprake van een flinke mismatch, waardoor te veel mensen aan de kant staan en te veel vacatures niet vervuld kunnen worden.

Het aannemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vraagt extra inspanningen, bijvoorbeeld in begeleiding of in aanpassingen van de werkplek. Zeker als personeel schaars is, is soms weinig tijd voor extra begeleiding en dat is niet altijd eenvoudig. Wij willen, samen met de gemeenten, werkgevers ondersteunen, zodat zij makkelijker werknemers met een arbeidsbeperking in dienst nemen.

Als werkgever moet de provincie voorop blijven lopen als het gaat om 'participatiebanen'. We hebben een verantwoordelijkheid en een maatschappelijke plicht om het goede voorbeeld te geven. De provincie zet haar eigen organisatie in om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt werk, (betaalde) werkervaringsplekken en opleidingsplekken te bieden. Tegelijk dagen we ondernemers, overheden en maatschappelijke instellingen uit om hetzelfde te doen.

We zien in onze provincie mooie initiatieven om mensen die in de bijstand zitten te helpen een eigen bedrijf op te bouwen. Een prachtig voorbeeld hiervan is de sociale coöperatie in Hardenberg, waarin ondernemende inwoners met een uitkering gezamenlijk en met ondersteuning ieder een eigen bedrijf gaan beginnen, zonder dat ze gevaar lopen hun recht op bijstand te verliezen. Dit soort initiatieven willen we aanjagen en stimuleren.

Vitale sectoren

Voor de PvdA is het van groot belang dat we investeren in 'toekomstvast werk'; banen en opleidingen die passen bij de grote transities en uitdagingen van nu. Denk daarbij aan de energietransitie, het veranderende klimaat, de duurzame (woning)bouw en de toenemende zorgvraag.

Om de grote tekorten in de vitale sectoren als zorg en onderwijs op te lossen willen we dat mensen in deze sectoren gaan en blijven werken. Bovendien maken we het makkelijker en aantrekkelijker om meer uren te werken voor wie dat wil en kan. Randvoorwaarde is dat die extra uren ook echt iets opleveren voor de werknemer. De obstakels hiervoor moeten zo snel mogelijk worden opgelost. Dat moet grotendeels in Den Haag gebeuren. Als provincie kunnen we wel voorwaarden scheppen, zoals goed openbaar vervoer zodat mensen makkelijker naar hun werk kunnen komen.

Met onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en (semi)-overheidsinstellingen maken we afspraken over het stimuleren van instroom van scholieren, studenten en zij-instromers in de vitale sectoren om de tekorten op de arbeidsmarkt op korte en langere termijn het hoofd

te bieden. De provincie heeft op dit moment een TechniekPact, maar we hebben ook behoefte aan een Onderwijs- en ZorgPact.

Scholing

De PvdA blijft investeren in de wendbaarheid van werknemers, door leven lang ontwikkelen te stimuleren en scholing mogelijk te maken met (om)scholingsvouchers en -regelingen. Door te investeren in werknemers zijn zij niet alleen minder afhankelijk en kwetsbaar, maar sluiten ze ook beter aan bij de maatschappelijke vraag naar geschoold personeel. Ter promotie van vakmanschap willen we de Skill Heroes, het wereldkampioenschap voor vakberoepen, weer naar Overijssel halen. Dit is hét evenement vol superspannende vakwedstrijden. Ruim 700 finalisten van vmbo en mbo strijden twee dagen om Nederlands kampioen te worden in hun vakgebied.

Goed werkgeverschap en aanbesteding

Bij vast werk horen vaste contracten. De provincie gaat niet mee in de trend van de doorgeslagen flexibilisering, omdat dit leidt tot veel onzekerheid voor werknemers. Dit heeft niet alleen effect op hun werk, maar speelt ook een grote rol bij grote beslissingen in het leven, zoals het kopen van een huis en het krijgen van kinderen. Wij geloven dat flex niet goed is voor een organisatie. Wanneer werknemers snel wisselen, verliest de organisatie telkens veel kennis en kunde. Bovendien leidt het tot een gebrek aan wederzijdse loyaliteit tussen werknemer en werkgever.

Iedereen die een structurele bijdrage levert aan de provincie als organisatie krijgt een vaste baan. We stoppen met outsourcing, payrolling of vergezochte inhuur- en inleenconstructies waar dat geen duidelijk tijdelijke functie betreft. Ook uitvoerende taken zoals catering, beveiliging of groenonderhoud brengen we onder in onze eigen organisatie. Wij zien onszelf als een voorbeeld van goed werkgeverschap en dat dragen we ook uit. We stimuleren andere organisaties ons voorbeeld hierin te volgen.

Mensen hebben recht op een eerlijk loon waar ze van kunnen leven. We vinden daarom dat de provincie in haar inkoop een aanbestedingsbeleid moet opnemen dat bij werken die namens of voor de provincie worden uitgevoerd het minimumloon uurloon, dat is opgenomen in de cao-provincies, wordt uitbetaald. Daarnaast nemen we in het inkoop en aanbestedingsbeleid op dat we als provincie de op papier gemaakte afspraken in de praktijk en op locatie gaan controleren. Bij overtreding zullen we sanctioneren met een eventuele uitsluiting bij provinciale aanbestedingen tot gevolg.

De provincie besteedt veel werk aan. Dit biedt de mogelijkheid om maatschappelijk verantwoord ondernemen te stimuleren. De Prestatieladder Socialer Ondernemen, een door TNO ontwikkeld instrument dat inzicht geeft in de mate waarin organisaties sociaal ondernemen, zien wij als een mooi instrument dat eraan kan bijdragen dat onze aanbestedingen een bijdrage leveren aan het stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Toerisme en recreatie

Een bijzonder plekje in onze regionale economie is weggelegd voor de toeristische en recreatieve sector. De sector is hard getroffen door de coronapandemie. De vrijetijdsector was voor de pandemie in Overijssel goed voor ruim 37.000 banen, maar in de coronatijd is dit met ruim 10% gekrompen. Inmiddels nemen de bezoekersaantallen weer toe en is veel behoefte aan personeel. Wij denken dat het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden een belangrijke randvoorwaarde is om iets aan deze tekorten te doen.

De manier waarop we recreëren in Overijssel verandert zichtbaar. Die verandering lijkt door de coronapandemie te zijn versneld. Zo zien we bijvoorbeeld dat recreatie door inwoners van de provincie zelf toeneemt, evenals de vraag naar camperplekken. Wij verwachten dat onze sterke en innovatieve recreatieve sector zich blijft aanpassen aan de veranderende vraag.

De toeristische- en recreatiesector is niet alleen economisch belangrijk, ze levert ook maatschappelijke meerwaarde door de verbinding met sectoren als cultuur, natuur, kunst en sport. Zeker in de omschakeling van toerisme naar een meer duurzame vrijetijdseconomie zien wij veel kansen, waarbij er een relatie is tussen toerisme en recreatie en de grote opgaven, zoals verduurzaming van het platteland en de wateropgaven. We willen de sector ondersteunen in de transitie naar duurzamer ondernemen, vooral door kennis beschikbaar te stellen en ondernemers te informeren en te inspireren. Een goede verbinding met andere partijen en sectoren in de provincie is daarbij belangrijk.

Toerisme kan op drukke plekken de leefbaarheid of de natuurwaarden in de weg zitten, zoals in Giethoorn. We willen samen met de inwoners, lokale overheden en de marktpartijen kijken hoe deze toeristische hotspots leefbaar blijven en hoe we de waarden in het gebied behouden.

Werklocaties en TechBase Twente

Werklocaties

Veel bedrijven vestigen zich graag in stedelijke gebieden omdat daar in verhouding meer en beter opgeleide werknemers zijn en daar betere voorzieningen zijn. Mensen wonen het liefst dichtbij voorzieningen in een aantrekkelijke omgeving. Zo ontstaat een zichzelf versterkend systeem.

De PvdA verbetert het vestigingsklimaat voor stedelijke ondernemers door te investeren in winkelcentra en binnensteden. Door huizen, kantoren en winkels bij elkaar te concentreren en bestaand vastgoed opnieuw te gebruiken spelen we ruimte vrij, bijvoorbeeld voor woningbouw. Wij maken samen met gemeenten afspraken over locaties voor wonen, werken en voorzieningen.

Bedrijven die veel oppervlakte nodig hebben, veel verkeersbewegingen met zich meebrengen of overlast veroorzaken, zoals geluid of geur, zijn beter op hun plek op een bedrijventerrein. Het is belangrijk dat deze terreinen goed en duurzaam zijn ingericht. We zien mooie kansen om op bedrijventerreinen de economische functie met andere functies te combineren, zoals de opwek van duurzame energie, ecologie en waterberging. Dat

maakt de locaties niet alleen aantrekkelijker om te ondernemen, maar is ook beter voor het milieu en voor het welzijn van de werknemers, die zo de mogelijkheid krijgen in hun pauze een mooie wandeling in het groen te maken.

We willen niet zomaar en overal grootschalige bedrijventerreinen. Het belang van grootschalige ruimte-intensieve locaties voor onze economie en werkgelegenheid is lang niet altijd groot en moet worden afgewogen tegen andere belangen, zoals landschap en ander grondgebruik. Op bedrijvenlocaties staan we geen huisvesting van bijvoorbeeld arbeidsmigranten toe. Op- en overslag zien we graag langs water of spoor en we willen dat ontwikkellocaties aansluiten bestaande wegenstructuren.

Het is noodzakelijk om leegstaande en lelijke bedrijventerreinen en kantoorlocaties op te knappen. We helpen om dit aan te pakken, maar de verantwoordelijkheid blijft bij de eigenaren van de locaties. Zij zullen moeten investeren of afboeken waar dat nodig is. Publiek geld investeren we alleen onder strikte voorwaarden, bijvoorbeeld in de vorm van leningen die terugbetaald worden.

TechBase Twente

TechBase Twente is de samenwerking tussen Enschede en Overijssel op de voormalig militaire luchthaven Twenthe. Er zijn ambitieuze plannen om van dit terrein een economische drager te maken voor Twente. De aanleg van het natuurgebied en de woonparken zijn inmiddels succesvol afgerond en er is een evenemententerrein gerealiseerd. Ondanks de forse investeringen lopen de ontwikkeling van het bedrijventerrein en de opgave om tot een gezonde exploitatie van de luchthaven te komen achter. Hierdoor is het hoofddoel van de ontwikkeling, namelijk structuurversterking van de Twente economie, niet behaald. Ook is er een oplopend financieel tekort. Daarom is er behoefte aan een realistische visie met een helder tijdspad.

Vliegveld Twente heeft momenteel geen economische hoofdfunctie die het vliegveld vitaal houdt. Zonder zo'n functie is gezonde exploitatie onmogelijk. Wij zien de volgende 3 scenario's voor de toekomst van het vliegveld in een prioriteitsvolgorde:

- Scenario 1: terughalen van de militaire functie. Wij zien het liefste dat het vliegveld een goede maatschappelijke invulling krijgt en de herontwikkeling van Twente Airport als een militair vliegveld is daarvoor een mooie kans. Nederland heeft een verantwoordelijkheid in het bevorderen van de internationale rechtsorde en is daarom bereid deel te nemen aan vredesmissies. Hieraan willen wij vanuit Overijssel graag een bijdrage leveren. In de huidige geopolitieke ontwikkelingen is de behoefte aan een sterke defensie gegroeid. Dit biedt volgens ons kansen om het vliegveld een mooie nieuwe rol binnen defensie te laten vervullen. Voor onze provincie betekent het dat we een stabiele partner naar de regio halen waar we in het verleden al goede ervaringen mee hebben en waar we ook een mooie economische spin-off van verwachten.
- Scenario 2: we brengen de exploitatie van het vliegveld naar de markt en daarmee geven we de economische ontwikkelmogelijkheden van het vliegveld de ruimte. Hiervoor gaan we op zoek naar een marktpartij die de exploitatie van het vliegveld, binnen de kaders van het huidige luchthavenbesluit, wil overnemen. Dit doen we door middel van een concessie voor het vliegveld.

- Scenario 3: beëindigen van de vliegfunctie van de luchthaven. Als het niet lukt om een goede maatschappelijke of economische drager voor het gebied te vinden, achten wij een gezonde exploitatie van het vliegveld niet reëel en willen we de vliegfunctie op deze locatie beëindigen en een andere functie aan het gebied toekennen. We denken hierbij aan de combinatie van natuur met een toeristisch-recreatieve invulling.

Ons plan is om met deze drie scenario's achtereenvolgens aan de slag te gaan, waarbij we starten met scenario 1. We verwachten voor de verkenning van elk scenario maximaal 1 jaar nodig te hebben. Is er na dat jaar geen duidelijke voortgang geboekt, dan gaan we door naar het volgende scenario. Zo hebben we binnen 3 jaar helderheid over de toekomst van vliegveld Twente.

Grensarbeid

De Duitse arbeidsmarkt biedt kansen voor mensen die dichtbij de grens wonen. Wij zijn voorstander van grensarbeid omdat dit mogelijkheden biedt voor meer mensen om te werken op de plek die zij graag willen en omdat we de economische en culturele uitwisseling met onze Oosterburen als een verrijking voor onze provincie beschouwen. De verschillen in taal, onderwijs, sociale en fiscale stelsels zijn barrières die werken over de grens bemoeilijken. We blijven ons inzetten om deze barrières te slechten door, in samenwerking met onze Oosterburen en andere grensgebieden, te werken aan praktische oplossingen. Bijvoorbeeld door uitwisselingsprogramma's op het gebied van werk en onderwijs, erkenning van diploma's en het bieden van ondersteuning aan grensarbeiders. Daarnaast blijven we zowel landelijk als Europees lobbyen voor de verbetering van de positie van grensarbeiders.

Kunst, cultuur en sport

Wie houdt nou niet van de harmonie, lekker sporten, muziek maken of luisteren, een museum 'pakken' of een middagje straattheater? Meer dan de helft van onze bevolking fotografeert, zingt, schildert, danst, speelt toneel of schrijft verhalen en gedichten. Tachtig procent leest verhalen en romans. Een kwart van de Nederlanders is lid van een bibliotheek, en meer dan zestig procent van ons bezoekt drie keer of vaker per jaar een concert, museum, tentoonstelling of voorstelling. In Overijssel genieten jaarlijks honderdduizenden mensen van straattheater, musea, fanfares en beeldende kunst, concerten, festivals en zomerfeesten. Onze cultuur is van iedereen en voor iedereen.

“Muziek brengt mensen met verschillende achtergronden bij elkaar. In het bijzonder is muziek, als kunstvorm zonder woorden, in staat om direct tot het hart door te dringen.”

Phion

Meer dan de helft van de Nederlanders doet wekelijks of vaker aan sport. Kinderen sporten zelfs nog meer. We kijken massaal naar wedstrijden op tv en we zijn trots op Overijsselse sporthelden die op internationaal topniveau presteren. Sporten en bewegen is enorm belangrijk voor onze volksgezondheid. Het houdt het lichaam soepel, voert stress af en maakt mensen sterker en fitter.

Kunst, cultuur en sport bevorderen de sociale samenhang. Ze stimuleren onze cultuur en onze economie. Maar vooral: mensen genieten van sport en kunst.

Culturele rijkdom

Culturele infrastructuur

Veel musea, poppodia, theaters en orkesten hebben het de afgelopen jaren moeilijk gehad. Kunst en cultuur bestaan bij de gratie van hun publiek, de mensen die zich willen laten raken, inspireren of vermaken door de uitingen van de kunstenaar. De coronaperiode heeft er bij veel culturele instellingen diep ingehakt. Gedurende een lange periode zijn alle culturele instellingen volledig gesloten geweest. Dit heeft grote consequenties gehad voor die instellingen, maar ook voor de makers, die hun tentoonstelling of productie niet konden laten zien aan het publiek. In het bijzonder nieuwe makers en studenten zijn daardoor beperkt in hun ontwikkeling.

Het was een moeilijke tijd, maar alle ellende heeft ook iets goeds voortgebracht. We waren blij verrast door de inventieve en vindingrijke ideeën en de gepassioneerde inzet van onze Overijsselse culturele instellingen in deze moeilijke tijd. De culturele sector heeft zichzelf onder de druk van de beperkingen razendsnel weten te ontwikkelen en heruitgevonden. Daarvoor is lef en creativiteit nodig, het talent om buiten de lijntjes te kleuren en een enorme passie om je publiek te bereiken. Al deze vaardigheden en kwaliteiten zijn volop aanwezig in onze culturele makers en instellingen. Wij zijn trots op al die creatieve geesten

die in een moeilijke tijd nieuwe wegen hebben gezocht en gevonden. Van interactieve films, muziekopdrachten voor kinderen tijdens thuisonderwijs tot een digitale vrijheidsexpeditie, bomenpoëzie, klassieke muzikale karaoke, een digitaal democratiefestival en veel tutorials, webinars, platforms en livestreams: de culturele sector heeft zeker niet stilgezeten en heeft een gigantisch, deels nieuw, publiek weten te bereiken. Daar mogen we enorm trots op zijn.

“Het belang van kunst is evident. Kunst als ‘middel’ om mensen bij elkaar te brengen en te verbinden, om verschillende perspectieven te tonen en bepaalde onderwerpen aan de orde te stellen. Maar ook als katalysator voor economische activiteiten en ter verbetering van het vestigingsklimaat. En last but not least: kunst om de kunst, ter verhoging van het emotioneel welbevinden van mensen en puur het ‘levensgeluk’! “

Tetem

De effecten van corona zijn helaas nog wel zichtbaar. De bezoekerscijfers zijn bij veel instellingen nog niet op het oude niveau en doordat corona niet is verdwenen, hangt de dreiging van nieuwe maatregelen boven de markt. De huidige inflatie en energiecrisis zorgen alweer voor nieuwe onzekerheid. De PvdA heeft zich de afgelopen jaren ingezet voor goede ondersteuning van de culturele sector en dat zullen we blijven doen. Sterke, innovatieve en ondernemende culturele instellingen zijn prachtig, maar ook kunst kost geld, net als scholen, ziekenhuizen en zwembaden. Dat is niet erg. Kunst is van groot maatschappelijk belang en mág geld kosten. Wij geloven niet in de mythe van een zelfreddende culturele sector. Instellingen die we van groot belang vinden voor onze culturele infrastructuur ondersteunen we structureel als dat nodig is. Met zulke instellingen maakt de provincie langjarige afspraken om voor de lange termijn hun bestaan te garanderen, hun kwaliteit op peil te houden, hun toegankelijkheid voor alle Overijsselaars te waarborgen, hun medewerkers te verzekeren van een fatsoenlijk bestaan en een gezonde en veilige werkomgeving. Zo kunnen we Overijsselaars blijven verrassen en inspireren.

Talentontwikkeling

Overijssel heeft talent. Dat talent kan en moet gestimuleerd worden, maar juist talentontwikkeling staat onder druk. Productiehuizen, muziekscholen, werkplaatsen en andere broedplaatsen van nieuw talent hebben door jaren van bezuinigingen veel veren moeten laten. Wij koesteren en stimuleren ons talent, tijdens de start, maar ook daarna. Regionale culturele broedplaatsen blijven bereikbaar voor al onze inwoners. We stimuleren nieuwe verbindingen tussen zulke centra en Overijsselse topinstellingen zoals Phion, Jeugdtheater Sonnevand, de Reisopera en Museum De Fundatie. Bij subsidieverlening is talentontwikkeling een belangrijk criterium. Waar nodig dragen we financieel extra bij om er zo voor te zorgen dat iedereen in onze provincie zijn of haar talent kan ontdekken en ontwikkelen. Daarnaast vinden we het belangrijk dat culturele makers in elke fase van hun professionele carrière en ontwikkeling elkaar kunnen ontmoeten, inspireren en mooie dingen kunnen maken. We blijven ons daarom inzetten voor ontmoetingsplaatsen voor culturele makers en voor productiemogelijkheden en -regelingen voor individuele makers en gezelschappen tussen de starter en het topsegment, zodat talent zich altijd kan blijven ontwikkelen.

Culturele topinstellingen

Overijssel kent veel culturele instellingen die op een heel hoog niveau presteren. Meer instellingen dan ooit zijn opgenomen in de landelijke culturele basisinfrastructuur: symfonieorkest Phion, de Nederlandse Reisopera, Jeugdtheater Sonnevand en Museum de Fundatie, makersplatform Tetem, festival GOGBOT, productiehuis De Nieuwe Oost, Toneelgroep Oostpool en Introdans. Een zeer mooie en terechte erkenning voor deze fantastische Oost-Nederlandse cultuurmakers. De PvdA waardeert, naast de prachtige concerten, exposities en producties, de maatschappelijke rol die deze instellingen vervullen voor het culturele klimaat in Overijssel, bijvoorbeeld door hun inzet op talentontwikkeling en cultuurparticipatie.

De komende periode willen we ons ook sterk maken om beeldende kunst hoger op de provinciale agenda te krijgen. Nadat de rijksgeldstromen voor beeldende kunst zijn gedecentraliseerd naar de gemeenten is de provincie gestopt met het voeren van beleid op dit terrein. De gevolgen daarvan zien we in de sector. Wij denken dat provinciaal beleid op beeldende kunst en samenwerking met gemeenten en makers op dit gebied kan zorgen voor impact voor de makers, publiek en uiteindelijk de samenleving.

Streekcultuur en erfgoed

Overijssel is een provincie van streken met elk een eigen geschiedenis en traditie. De Hanze-historie, de tentfeesten en de maakindustrie in Twente, de boekenmarkt van Deventer, de punters in Giethoorn, de Boeskool in Oldenzaal en het bloemencorso van Sint Jansklooster: het zijn bijzondere streekeigen evenementen en tradities, vaak met een lang verleden. Die verscheidenheid is tekenend voor onze provincie, dat koesteren we en willen we behouden.

Onze streektaal, de moedertaal waarin veel van onze inwoners hun emoties het best kunnen verwoorden, is een belangrijke drager van onze eigen cultuur. De PvdA is voorstander van een actieve aanpak voor het behoud van het Nedersaksisch. We zien kansen om dit in samenwerking te doen met de streektaalinstututen in Zwolle (IJsselacademie) en Hengelo (Twente Hoes).

Het behoud van cultuurhistorie is belangrijk. Het borgen van cultuurhistorie in provinciale waardenkaarten biedt kansen voor het opnemen van cultuurhistorie in provinciale omgevingsplannen. Het monitoren van de staat van het erfgoed kan daarbij een belangrijk hulpmiddel zijn.

“Naast oude structuren in het landschap zijn er ook historische structuren in de samenleving. Blijven investeren in het behoud en de ontwikkeling van erfgoed is daarom meer dan ook noodzakelijk.”

Het Oversticht

Onze historische binnensteden, monumentale gebouwen, cultuurlandschappen, boerderijen en landgoederen dragen bij aan de unieke kwaliteit en identiteit van Overijssel. Dit erfgoed heeft duidelijke maatschappelijke en economische waarden. Het is belangrijk dat we deze waarden erkennen, koesteren en beleefbaar houden voor nu en voor de toekomst. We investeren in het behoud en de ontwikkeling van monumenten. Daarvoor zetten we een langjarig renovatie- en restauratieprogramma in de steigers. Samen met

onderwijsinstellingen en experts - zoals Oversticht en het Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen/ RIBO - zorgen we tegelijkertijd voor opleidingsplaatsen en/of plekken om werkervaring op te doen. Om dit programma te financieren benutten we ook de rijksmiddelen voor de restauratie van rijksmonumenten.

Soms kunnen monumenten niet altijd worden gebruikt voor functies waar zij oorspronkelijk voor gebouwd zijn. Voorbeelden daarvan zijn kerken, boerderijen en industriële gebouwen. Het herbestemmen van deze monumenten bevordert niet alleen een duurzaam gebruik van bouwmaterialen, maar biedt ook kansen voor verduurzaming van deze gebouwen en de leefbaarheid van de omgeving. Ook kan herbestemming van monumenten bijdragen leveren aan het oplossen van het woningtekort.

Gemeenten spelen een belangrijke rol bij de instandhouding van cultuurhistorie. In samenwerking met gemeenten willen we kijken hoe we hen als provincie kunnen helpen en ondersteunen bij het behouden en uitbreiden van voldoende kennis en kunde en bij de voorlichting aan monumenteneigenaren. Daarnaast willen we onderzoeken hoe we als provincie de samenwerking tussen en met erfgoedorganisaties kunnen verbeteren.

Overijssel heeft een trotse traditie en historie van scheepvaart én scheepsbouw. Vandaag de dag is er gelukkig nog veel varend erfgoed dat dit verhaal vertelt. Denk aan de Hanzetraditie, met botters, zompen, punters, Vollenhoofse bollen en/of de varende monumenten van de 'bruine vloot'. We koesteren dat deel van onze geschiedenis. Als voorbeeld noemen we de Kamper Koggeschepen. Door het verhaal van die schepen te vertellen en te tonen ontsluiten we ons erfgoed én trekken we toeristen naar onze steden. Zo snijdt het mes aan twee kanten.

Initiatieven als open monumentendag zijn mooie voorbeelden om mensen kennis te maken bij de prachtige historische gebouwen en monumenten in onze provincie. We willen kijken welke rol de provincie hierbij kan spelen bij open monumentendag om zo de betrokkenheid bij cultuurhistorie te vergroten.

Cultuureducatie en -participatie

We stimuleren cultuureducatie met name in het primair en voortgezet onderwijs. Ieder schoolgaand kind in Overijssel krijgt muziekles, bezoekt minimaal één museum, bezoekt minstens één concert van bijvoorbeeld Phion of Nationaal Jeugdorkest en krijgt de mogelijkheid om zelf creatief aan de slag te gaan. Iedereen geniet mee van onze culturele instellingen en evenementen. Van jong tot oud en ongeacht je afkomst of inkomen, iedereen wordt actief uitgenodigd om deel te nemen.

In Overijssel kan iedereen meedoen met en genieten van sport, kunst en culturele activiteiten. Ook bijvoorbeeld mensen die minder te besteden hebben of mensen met een fysieke of verstandelijke beperking moeten erop kunnen rekenen dat ze mee kunnen doen in onze samenleving. Brede deelname aan evenementen leidt tot ontmoeting en ontwikkeling, tot gezonde Overijsselaars en een gezonde (lokale) cultuur. We verwachten van alle instellingen die een bijdrage krijgen forse inzet op deze punten.

De PvdA wil het belang van de Overijsselse cultuur graag onderstrepen door tenminste elke twee jaar een Overijsselse Cultuurdag te organiseren, waarop onze gesubsidieerde culturele instellingen hun deuren openen voor alle belangstellenden.

Verbinding

We zien kansen om kunst, cultuur en sport te verbinden met onder meer de provinciale ruimte, het sociale domein, inclusie, diversiteit, regionale economie en de energietransitie. Een mooi voorbeeld is de IJsselbiënnale waar kunst en cultuur verbonden zijn met het landschap. Of de Art Brut biënnale waar kunst van internationale kunstenaars met een psychische 'afwijking' wordt tentoongesteld. Dit soort unieke initiatieven ondersteunen we van harte. We zien ook kansen bij onze top-culturele instellingen, die hun kennis en expertise kunnen inzetten bij vraagstukken in hun omgeving, ook in andere domeinen, als onderwijs, sociaal domein en economie. Wij willen deze cross-overs meer mogelijk maken.

“Door actuele maatschappelijke vraagstukken te agenderen, hebben kunstenaars het vermogen het beeldende verschil in de wijk, de stad en het denken van de mensen te maken.”

Raad voor de Cultuur

Bij het ontwikkelen van nieuwe provinciaal beleid rondom kunst, cultuur en sport willen we dat de provincie minder denkt in hokjes en schotten. We willen dat provinciaal beleid niet meer primair vanuit afzonderlijke beleidsvelden gemaakt wordt, maar meer mogelijkheden worden benut om doelen en ambities gecombineerd te combineren. Dit geldt niet alleen voor onze eigen doelen, maar ook die van gemeenten en andere partners.

Sport

Sporten is belangrijk voor de volksgezondheid en voor zelfontplooiing. De PvdA wil een goede infrastructuur voor mensen die willen sporten en bewegen. We zorgen ervoor dat overal in Overijssel plekken zijn dichtbij waar onze inwoners kunnen fietsen, wandelen, sporten, en in het bijzonder zwemmen. Samen met gemeenten en organisaties als sportclubs, sportbedrijven, scholen, lokale stichtingen en recreatie organisaties maken we onze buitenruimte zo beweegvriendelijk mogelijk. Daarnaast springt de provincie gemeenten bij als de lokale sportinfrastructuur onder druk komt te staan. De provincie kan bijvoorbeeld als onderdeel van haar duurzaamheidsambities helpen met het verduurzamen van zwembaden en sporthallen, waardoor exploitatiekosten gedrukt worden.

Veel mensen kennen de opmerking in de uitnodiging van het kinderfeestje: 'neem je zwemspullen mee'. Zwemmen is fijn en gezond en heeft een belangrijke sociale functie. Maar wat als je niet kunt zwemmen? Steeds meer mensen hebben moeite met zwemmen. De PvdA vindt het belangrijk dat alle kinderen leren zwemmen. Daarom zet de provincie zich samen met gemeenten, zwembaden -verenigingen, de zwembond en scholen actief in om zwemvaardigheid te bevorderen.

Topsport heeft een brede positieve uitstraling, inspireert en stimuleert mensen om zelf ook te gaan sporten. Daarom ondersteunen we evenementen die daarop gericht zijn.

De PvdA vindt het belangrijk dat iederéén in Overijssel mee kan doen met sporten en bewegen. Want sporten geeft je zelfvertrouwen en helpt om jezelf te ontwikkelen en lekker in je vel te zitten. Daarom hechten wij veel waarde aan gehandicaptensport. G-sport zorgt

ervoor dat ook mensen met een beperking kunnen genieten van sport, zowel door de beweging als het sociale aspect van samen sporten. Gelukkig is het op steeds meer plekken in de provincie is het voor gehandicapten mogelijk om te sporten. Wij zouden graag zien dat deze trend zich voortzet, zodat iedereen met een beperking de mogelijkheid heeft om te sporten.

Het bestuur en het geld

De samenleving staat niet stil. Ontwikkelingen onder andere op sociaal, economisch en technologisch gebied, veranderen de maatschappij en de rol die de overheid hierin speelt. Wij zien het als taak van de overheid om mee te bewegen in deze veranderingen door zichzelf open te stellen en helder en empathisch te communiceren.

Democratie en rechtvaardigheid

Democratie en ondermijning

Democratie is enerzijds krachtig omdat we zo de grootste meest bepalende besluiten nemen. Anderzijds is de democratie kwetsbaar en verdient ze onze zorg en bescherming. De democratische besluitvorming mag nooit gedomineerd worden door bedreigingen, intimidatie of individuele belangen. Daarom willen we een actieve aanpak van ondermijnende activiteiten. Dit vraagt inspanning van volksvertegenwoordigers, bestuurders, inwoners, van ons allemaal. In ons Overijssel telt niet de grootste bek of de hardste schreeuwer het zwaarst mee. De beste argumenten en een zorgvuldig proces wegen het zwaarst. Daarvoor maken wij ons hard.

Regels, handhaving en rechtsgevoel

Regels zijn er niet voor niets. Het naleven ervan moeten we controleren. Regels die geen doel dienen schaffen we af. Tegen mensen die zich willens en wetens niet aan de regels houden treden we hard op. Slecht gedrag mag niet lonen en zeker niet ten koste gaan van hen die zich wel aan de afspraken houden. Bij de afweging en inzet van handhaving en toezicht is het essentieel dat dit aansluit én bijdraagt aan het gevoel van rechtvaardigheid.

Regionale media en journalistiek

Journalisten die tijd nemen voor grondig onderzoek zijn van groot belang voor de democratie, ook in onze regio. De regionale media zijn hiervoor erg belangrijk, maar doordat ze met beperkte menskracht een veelheid aan onderwerpen moeten behandelen ontgaat soms de mogelijkheid om onderwerpen grondig te verslaan. De PvdA wil dat journalisten meer tijd en ruimte krijgen om hun belangrijke rol in de democratie te vervullen. We roepen een stimuleringsregeling in het leven die samenwerking tussen regionale kranten, lokale en regionale omroepen stimuleert, om elke burger van Overijssel op maat te informeren, diens mening op te pikken en bij de samenleving te betrekken. Goede, onafhankelijke media zijn essentieel voor onze democratie.

Participatie en samenwerken

Goed luisteren en duidelijke keuzes

De overheid krijgt steeds vaker te maken heeft met mondige burgers die opkomen voor hun eigen belang. Wij zien dat als een positieve ontwikkeling. Wij willen dat inwoners een zo groot mogelijke invloed hebben op hun eigen leven en leefomgeving. Als provincie nodigen we mensen hier ook graag toe uit.

Tegelijkertijd zien we dat de groep mondige burgers vaak geen afspiegeling van onze samenleving vormt. Het is een overheidstaak om ondervertegenwoordigde groepen actief te betrekken bij beleidsontwikkeling, besluitvorming en de uitvoering. Een e-mail of een foldertje in de bus met de oproep om naar een inspraakavond te komen volstaat hierbij niet. Desnoods moet de provincie gericht van deur tot deur om mensen te vragen naar hun mening over onze plannen. Wij willen actief het gesprek aangaan. Dit kan in sommige gevallen ook door nieuwe instrumenten als burgerberaden.

Behalve luisteren, willen we ook duidelijk zijn over de keuzes. Sommige dingen zijn gewoon nodig en sommige besluiten zullen niet kunnen rekenen op applaus van iedereen. Maar juist door de duidelijkheid te geven over 'of' en 'wat' er gaat gebeuren, kunnen we met elkaar een goed gesprek voeren over het 'hoe' of 'waar'.

Bij het maken van beleid en bedenken van regelingen is het essentieel dat het in de praktijk ook 'doenbaar' is voor inwoners. Dat gaat over het 'doenvermogen'³ van de Overijsselse inwoners. Wij willen daarom het beleid toetsen of het uitgaat van realistische aannames over wat je van inwoners kunt verwachten. Hoeveel formulieren moeten inwoners invullen? Hoe vaak moeten inwoners informatie controleren? Hoe oplettend moeten mensen zelf zijn? Dit soort vragen zijn van belang om te zorgen dat beleid 'doenbaar' is en ook echt werkt.

De provincie betreft jongeren bij het maken van haar beleid, omdat de mening van jongeren voor de toekomst belangrijk is. Het gaat immers om hun toekomst en als de overheid hen serieus neemt zijn ze in de toekomst ook in staat verantwoordelijkheid te nemen. Dat geldt nu meer dan ooit omdat er erg veel gaat veranderen, vanwege de klimaatverandering, de zorgtransitie, de landbouwtransitie en ook demografische veranderingen. We hebben de jongeren nodig!

Grote veranderingen maken regionale samenwerking noodzakelijk. Daarom stimuleren we sterke regio's en steunen we de samenwerking tussen regio's. Zo kunnen grote vraagstukken van onderop worden benaderd en opgelost.

Samenwerken

Overijssel is een provincie waar samenwerking centraal staat. We benutten de kracht van de samenleving. We zien het als kerntaak van de provincie om goed provinciaal beleid te formuleren. Bij het opstellen en uitvoeren van dit beleid luisteren we goed naar en betrekken we zoveel mogelijk relevante partners. Dit betekent een kwalitatief hoogwaardige organisatie die regie kan voeren, en in het beleid en de uitvoering de verbinding zoekt.

³ "Doenvermogen: Van toets naar tools", publicatie van de WRR 17-09-2020

Subsidies zijn investeringen in mensen, geen cadeautjes die al naar gelang de financiële situatie van de provincie worden geschonken. Wij staan voor langjarige contracten met voor ons belangrijke partners zodat er continuïteit is van kwaliteit en opgebouwde expertise.

Subsidies en opdrachten

Om resultaten te kunnen boeken hebben we onze partners nodig. Denk aan onze inwoners, de gemeenten en organisaties of bedrijven waarmee de provincie samenwerkt. Veel van deze partners worden betaald om een bijdrage te leveren, bijvoorbeeld doordat de provincie iets (in)koopt of een subsidie verstrekt om iets te doen. In al ons handelen verwerken we principes van duurzaamheid (klimaatbestendig, circulariteit en natuurinclusief) en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daarbij maken we gebruik van concrete instrumenten zoals de Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Prestatieladder of de methodiek van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Inzichten en advies van de vakbonden zijn voor ons hierbij van belang.

Digitale communicatie door de provincie

Digitale communicatie kan snel, efficiënt en kostenbesparend zijn. Grote aantallen mensen kunnen binnen een paar seconden op de hoogte gesteld worden over voor hen belangrijke zaken. Daarnaast kan het handig zijn om aanvragen van bijvoorbeeld vergunningen of subsidies digitaal te behandelen. Tegelijkertijd zijn er groepen mensen die moeite hebben met het gebruik van digitale communicatiemiddelen. De PvdA vindt het belangrijk dat de provincie en haar communicatiekanalen toegankelijk zijn voor iedereen. Daarom moet het mogelijk zijn om alle communicatie fysiek te laten plaatsvinden als een inwoner dat wenst. Op die manier houden we de provincie en haar diensten ook bereikbaar voor mensen die minder digitaal vaardig zijn.

Zorgvuldig omgaan met publiek geld

Wij gaan zorgvuldig om met publiek geld. Wij willen vierkant kunnen staan achter elke euro die we uitgeven. Alleen als de meerwaarde voor Overijssel en haar inwoners duidelijk is, geven wij gemeenschapsgeld uit.

Om haar plannen uit te kunnen voeren heeft de provincie spaargeld maar ook elk jaar eigen vaste inkomsten: uit het provinciefonds en uit onze eigen belasting, de provinciale opcenten. Wij zijn er voorstander van dat de provincie zelf belasting kan blijven heffen en op dit punt haar autonomie behoudt.

We maken maximaal gebruik van externe financieringsmogelijkheden zoals bijdragen vanuit het rijk of Europa om onze ambities te verwezenlijken. Als het nodig is, passen we de provinciale belasting aan om pijnlijke bezuinigingen te voorkomen.

Bij bezuinigingen kiezen we eerst voor het verminderen van investeringen in harde infrastructuur en waken we voor zachte waarden als leefbaarheid, bereikbaarheid, natuur en cultuur. We gaan uit van een meerjarenbegrotingssystematiek, waarin al deze uitgaven op een gelijkwaardige en transparante manier kunnen worden afgewogen.

Leges zijn de kosten die inwoners, bedrijven en organisaties moeten betalen voor bijvoorbeeld vergunningen. Wij vinden dat die leges kostendekkend moeten zijn, niets meer en niets minder.

Colofon

Het conceptverkiezingsprogramma is op 7 oktober aangeboden aan de leden van de PvdA Overijssel. Op 29 oktober 2022 is het programma definitief vastgesteld.

Heel veel dank aan de vele organisaties, partijgenoten en inwoners die hebben bijgedragen aan dit programma, door met ons in gesprek te gaan, informatie op te sturen, ons te inspireren met hun rapporten, websites en boeken of anderszins. Zonder hierbij de indruk te wekken volledig te zijn, willen wij hierbij specifiek de volgende organisaties bedanken voor hun bijdrage: Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Landschap Overijssel, Stichting IJssellandschap, LTO Noord, Het Oversticht, FNV, CNV, SER - Overijssel, ROVER, Vitens, VVN, COC, Fundatie, KunstenLab, Tetem, Phion, Marketing Oost, Fietzersbond, Stichting Lezen en Schrijven, NKC- Bureau camperplaatsen en camperstallingen, Bouwend Nederland, Retail Platform Overijssel, De Toiletalliantie, Federatie Particuliere Monumenteneigenaren, Rijnbrink, NOC*NSF, Greenpeace, Milieudefensie, Natuur en Milieu, Vogelbescherming, Soorten NL, PRO BAHN – Regionalverband Oldenburger Land/Bremen, Dorpsraad Markelo, GroenLeven, ElaadNL, Trendbureau Overijssel, De Overijsselse Bibliotheken, het PvdA Cultuurnetwerk, het VOSVI, stichting Knarrenhof, het Wimm, Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid, Raad voor de Cultuur, Hoogoverijssel, IPCC, InduZero, de VN, AmperaPark, TNO, HMO, HCO, IJsselacademie, Twente Hoes, RIBO en Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen en stichting Wij Staan Op!

Last but not least, de webinars en de fysieke gesprekken met leden hebben we als inspirerend ervaren, we danken ook de fractieleden van de PvdA Overijssel, Hans Nooter, Sander Slots, Niels van der Hoorn en Peter Hermans voor hun waardevolle bijdrage. De programmacommissie bestond uit Tijs de Bree, Jop Hellegers, Matthijs Nijboer en Annemieke Wissink.